

3

శ్రీరస్తు

శ్రీసురుభ్యోనమః.

31
1918

అయ్య సిద్ధా ప్రబంధం. — 256

శ్రీమత్పరమహంసపరివ్రాజకాచార్య

శ్రీవిశ్వేశ్వరభగవత్పాదశిష్య శ్రీమధుసూదన

సరస్వతీ విరచితః.

ప్రజ్ఞానఘనేంద్రస్వామినామంత్రవాసినా

బ్రహ్మశ్రీః

3898

269 వం

కందిగుంట, పట్టాభి రామశిక్ష లేన

చెన్న విగరాధరణాయనమా

కారకాంబావిలాసముచేయిస్తే

ముద్రాపితో విశేషతాంతరామ్.

అంశం సం

కళావత్సవమువేలవ. ౪

— * —

వమివాఁడుఁపురుషవతావుభావంతావనుసంబరతిస్యస్మాంతంబలుభాత
 తంచెత్సాద్యాన్త్యంపదవాచ్యాభాస్యసమపికాః తస్మాన్విజ్ఞానమ
 యఃప్రాణేషుహృద్యంశబ్దోఽతిశ్రుతః నదృష్టేద్రోష్టానంపశ్యే ది
 త్యానయస్తలక్ష్మ్యభాస్య తేన ప్రథమమవాంఠరవాక్యభ్యోనుభూత
 యోఃశుద్ధయోజీవబ్రహ్మణోస్తత్వమస్మావాక్యముఖ్యాభాస్యధా
 నుపపత్త్యాఽక్షగయ్యాస్మాణోపపత్తిః - సుషుప్తానవికల్పకసాక్షిఁజై
 తన్యావభవాంగీకారాచృతిద్వితీయ బ్రహ్మవిజ్ఞాపయిషయాన్వత్రా
 నాంసత్యజ్ఞానాదినకానాముపార్థివిజ్ఞప్తైస్య శక్త్యైవిజైతన్యనా
 త్రేతాశ్చత్యైగతత్రైతతదంతేనంసాగరోద్భూతాచృ - ఇచ్చంతిహ్య
 కాళాదిపదాదపినిర్వికల్పకం స్మరణం తాత్పర్యాధీనశ్చ చ్చబ్దవృత్తిః॥
 ఏతేనప్రమిప్రమాత్రోమహావాక్యాభాసభాసవాస్తవం అసం
 ప్రజ్ఞాతసమాధేః శ్రుతిస్మృతిసిద్ధత్వాచ్యైతి పారోక్ష్య సద్వయత్వా
 భ్యాంనచతత్త్వం పదార్థమాత్రానుభవాదేవకృత కృత్యతా - జా
 చ్యాభాసభాసభాసాన్న పానరుక్త్యంలక్ష్మ్యస్య చార్థసైక్యత్వాద
 ణందాభాతా - పదజన్యస్మరణస్య నిఘికల్పక వాక్యాభాసకుల
 స్య నిఘికల్పకత్వం అనభవవదేవావరుద్ధం - సవికల్పక వాక్యాభా
 సభాస సవికల్పకపదభోజపద్ధతిరంగంప్రకృతేచ్యవత్కల్పకోవాక్యా
 భాసభాసస్తవ్యైవ ప్రమాత్యేనాజ్ఞానశిష్టత్తి సావభ్యాకరణలోనలక్ష్మ్య
 తావచ్ఛేదకవలతరేణ లక్షణోనుపపత్తిః - ప్రకృతివాక్యాభాసకుల
 పదార్థోపపద్ధితేనకల్పితవదాసాభ్యర్థాత్ - సమీపికావేదాంత
 వాక్యభ్యవపదార్థోపపద్ధినివాక్యాభాసభాసభాసభాసభాసభాసభాసప్రపా
 మాన్యత్తైరాజ్ఞానశిష్టత్తినివాక్యాభాసభాసభాసభాసభాసభాసభాసభాస
 త్యంవేదాంతావచ్ఛేదకత్వం పామాన్యత్తైకల్పకమాన్య సాక్షా
 తాగ్రంజనయంతి తదాపి తస్యనందబుద్ధివాంవాది విద్రుతపత్తిజనంత
 యప్రతిబంధేనాజ్ఞానవాకకత్వసామభ్యాసత్ - ఏవాదేతానంతయ
 నవృత్తిః సరపవాదమజ్ఞాననివృత్తితనంతయ విజభూతవాదివిద్రుతపత్తి

నివాసరణాభావం విచారితృభ్యతేత్ర త్వపదాభే ప్రథమం వివరి
 పత్యుః ప్రవృత్తిం తెశ్వనాభః స్య శాస్త్రతాత్పర్య విషయతయా
 భృహిశత్యేష అపపదాభావ్య శాస్త్ర ఫలమేదభాగితయా తోష్య
 భృహిశత్యాత్-తత్ర దేహకారమతావత్వానూతాన్యవత్వం
 పదాభావభిచార్యాకాః చక్షురీదీప్రవృత్తిమిద్యురే మిలిగాః శ్యస్య
 మనశ్చత్యేకే ప్రాశస్త్యస్య యుక్తమిదానమిదుగతా నూన్యసతిమా
 ధ్యంకాః జహృద్వినువృత్తి జహుపరమానృగింబరా కలా
 భోక్తాబహిః సుతి వై శిష్యురూ కనాభావం జహుధాన్యక
 తిభాట్టా భోక్తవకమహాధాన్యక ఇహాన్యవాతంబుత్వ అప
 ద్యయాత్వం భావమిదు సోపధాన్యక పమానందబోధవి
 వెత్యోమఃషహి ఎవలనామహ్యం హు ప్రత్యయం క్ల దిద్దావాదివి
 ప్రతిపత్తిభిః సంవిగ్ధ హంకృత్యుసృజంబన విశేషణయ రూపా
 భగవారాచార్యం॥

శ్లో॥ సమామినః తోయం సత్యేన నామిన్ముఖం నై తియం

వానతేషాం సమూహాః అనై కాలకి త్వత్సహస్త్వై

కిసిద్ధస్తకేకోవశష్ట స్థిః కేవలోహమ్॥

౧

అహుఅహం ప్రత్యయం ఒకం ఎకోఽద్వితీయం అవస్థానస్వరైవ
 తదాభ్యసాధిం శిష్యపరమ సుసంబోధమాహ తస్యైవమిదిగతూప
 త్వాత్ కేవలం భక్తాః తేరాద్వితీయం సర్వప్రమాణాదాభ్యం పర
 మానందబోధవివాహం ప్రత్యయాలంబమిత్యేకవివదామీదవ శ్రేయో
 నిత్యభావతమపలంబనా యెతరవాదిమతాదిరూపాః “ష్యకాప్రభుమంజుః
 త్వరాజనిరాకరోతి సమామినఃతోయం సత్యేన నామిన్ ర్మభిమతీ
 త్రామామితి సంవిత్తినభాసంబధ్యతే యామామి సమాం సభవామి
 యోహం సామామి ర్మభవతీతచ పరస్మిం లావాత్కృత్యాహా ప్ర
 ద్యయః యత్యంవాదివాప్రత్యేకంఘామిన్యైర్యాగ్యైవ యాభ్యపేయతే
 సంఘాతస్యైవతతగ్యుగనూతే తద్భావత్యైవ అవనిష్కృత్యాహా

త్వంచమతత్వాభ్యుపగమప్రసంగేనచ సంతోగాదిసంబంధా నభ్యుప
 గమాత్ సంహంతభావాచ్చ సంఘాతానాపపద్యతే త్యభిప్రేత్య ప్ర
 త్యేకధూతనిరాకరణై భౌతికజేహత్తవాదోనిరాకృతః- యద్యపిభూ
 తచక్షుష్టయతస్త్వాదినోమతే ఆవరణాభావత్వే నాభిమతస్య స్థిరస్యా
 సతతకాశస్య జేహమపాదానత్వం తథాపి సిద్ధాంతైతస్యభావత్వం జే
 హూపాదానత్వాద్యంగీకారాత్ తత్రాప్యత్తత్వప్రసక్త్యా తన్నిరా
 కృతంఅధవానవాయుస్యంతమేవ జేహత్తవాదస్య నిరాకరణంసఖమి
 తిశూన్యవాదస్య ఖశబ్దస్య శూన్యవాచకత్వాత్- సంద్రియమితప్రత్యేక
 మింద్రియాణాంనిరాసః సతేషాంసమూహాత్మి మిభిలానాం భూతా
 నాంజేహవయవాకారేణ పరిణతానామింద్రియాణాంవ మిభితానాం
 నిరాసఃపూర్వం సంఘాతమనభ్యుపగమ్య ప్రత్యేకంభూతాః నిరాకృ
 తానిభూతానాం సంఘాతమభ్యుపగమ్య ఫినిరాకృతానీతిభేదఃభూతనిరాకర
 ణై భౌతికయోః ప్రాచీనసోద్యురాసః మనోనిరాకరణై మనోవృ
 త్తైఃశరీరవిజ్ఞానస్య జేహశరీరత్వస్య కర్మకర్తృత్వోక్తృత్వాది విశిష్టస్యద
 నిరాసఃసిద్ధాంతైహానెచ్చ సుఖాదీనామంతఃకరణాశ్రయశ్చ భ్యుపగ
 మాత్- కామసంకల్పాదీష్టకృతమనవచేతిశ్రుతేః తేన జేహమారభ్య
 కేవలభోక్తృత్వ పర్యంతానాం తత్తద్వాన్యభ్యుపగతానా మనాస్కృ
 త్వంప్రతిజ్ఞాతంభవతి- తత్రహేతుమాహ అనైకాంతికత్వాదితి వ్యభి
 చారిత్వాత్- వినాశిత్వాదితియావత్ - అత్తనోజేశకాలా పరిచ్ఛేద
 త్వాత్తగ్నరిచ్ఛిన్నాచాం ఘటాదీవదనాత్త త్వాత్ - ధ్వంసప్రాణభావ
 యోశ్చగృహీతుమకీకృత్వాత్ అనాస్కృతాంజడత్వాస్సవిభిన్నస్యచాత్మ
 త్వాభావాత్ అత్తనవకత్వేపిసుఖదుఃఖాద్యాశ్రయాంతఃకరణానాం భ
 దాభ్యుపగమా ద్యుపస్థాపపత్తైః స్వేనైవ స్వాభావగ్రహణే విరో
 ధాత్ గ్రాహ్యకాలే గ్రాహకాసత్వాత్ గ్రాహకసత్వే గ్రాహ్యభా
 వాత్- కృతహాన్యకృతాభ్యాగమప్రసంగాచ్చ సతస్యధ్వంసప్రాకాభా
 వో సద్రూపస్యాస్సనః సర్వత్రానుగమాచ్చ నాత్యంతాభావసంభవః

త్వైతస్యమిథ్యాత్వేనాధిష్ఠాన సత్తాదాత్మ్యాపన్నతయైవసిద్ధత్వాత్-
 త్తక్తిరజతాదివదధ్యస్తస్య తత్తాదాత్మ్యాభావానుపపత్తిః తేనాత్మ్యా
 నాభావప్రతియోగీ అభావ ప్రతియోగినశ్చ దేహేంద్రియదయస్తేన
 తేనాత్మ్యాఃకింశు స్వప్రకాశబోధదురాప ఆత్మని అద్వైతేన్యనాద్య
 నిర్వచనీయావిద్యాకల్పితాఅనివృత్తీయోపవేతసిద్ధాంతరహస్యం॥ నను
 బోధయాపత్యైతితవాధ్యుపగమాత్సమమైవ బోధాభావాత్ గాఢం
 మూఢోహమాసంనకించదవేషమితి సుప్రోత్థితస్యపరామశ్శాత్ కథ
 మవ్యభిచారితాతస్యత్యాశంక్యాహ సుషుప్త్యేకసిద్ధతతి ఆయమభావఃఆ
 త్మనస్సుమపిసాక్షీత్వాన్నతత్రతదభావః అన్యథామూఢోహమాస
 మితి పరామశ్శానుపపత్త్యైమాన్యమాసమితి మేయానాంవ్యభిచారిత్వే
 పితద్భావాభావసాక్షిణః కాలత్రయేష్య వ్యభిచారాత్ నను ప్రమాత్ర
 యఃప్రమాతాన ఎవకతాభోక్తాద్రీపవస్త్విపరసాధారణ సవక
 భానకశ్చేతిసఘటాదివ త్సాక్షీసాపేక్షతతినన్న వికారిత్వేనస్వవికార
 సాక్షీత్వానుపపత్తేః దృశ్యస్యద్రవ్యత్వానుపపత్తేః ప్రమాతుశ్చ పరి
 ణామిత్వేనదృశ్యత్వా దేకస్యకూటస్థస్యైవ సవకసాక్షీత్వాత్ ఎకఃకూ
 టస్థోఽథామకః ఏక్షీనాద్రీయతే ప్రామాణికత్వారితిచేత్- తమే
 వభాంతమనుభాతి సవకంస్మభాసా సర్వమిదంవిభాతి నదృష్టేద్రవ
 ష్టారంపశ్యేః అదృష్టద్రవ్యవాన్యతోస్తి ద్రష్టేత్వాదివదతా వేదాంత
 ప్రమాణగోజేననైవైవ సవకసాక్షీత్వేవాభిషిక్తత్వాత్ ననుమహాచే
 తదింద్రజాలం ప్రమాత్రయాచకూటస్థాన్విహాయ కూటస్థమప్రమాత్ర
 యిమేవప్రమాణరాజః సవకసాక్షిణంకరోతితివాధం- ఇంద్రజాలమేత
 న్స్వేషుపవపిద్యాదినిసిగత్వాత్ తథాపిదృశ్యస్యఘటాదివజ్జడత్వేన క
 థంప్రమాత్రయశ్చమితిచేత్- దడకాదివత్స్వేచ్ఛత్వేనచిత్ప్రేతి బింబ
 గాగ్రీహత్వాచ్చిత్తదాత్మ్యాధ్యాత్మాత్ ననునీయాపన్య నిరవయవస్య
 కథంప్రతిబింబభృతిచేత్ కాత్రానుపపత్తిరేభిమహేతూనాం విచిత్ర
 త్వాత్ జపాకుసుమయాపన్యగీయాపన్యాపిన్ఫటికాదా ప్రతిబింబవకా

జ్ఞానభేదప్రతీతిః వస్తుతస్తు జ్ఞానం ఇత్యేక స్వరూపావగమాత్ త
 దుత్పత్తినివాళ ప్రతీత్యేత్వ అవశ్యోల్పవిషయ సంబంధవిషయతయా
 త్విరుపత్రై రుపాధి పరావశకమంతరేణావ్యతవీవఘటా ద్బూరిపాంత
 రిభేద ప్రతీతి స్తత్పత్తిబందిగ్రహ సంభవాత్ ఆకాశకాల దికామపి
 నానాత్వాపత్రైశ్చ కర్మకత్వాదెర్వాస్తవత్వై నిమోక్షా ప్రసంగా
 త్వప్రకాశా నిభ్యుపగమేవ జగదాంధ్య ప్రసంగాత్ పరమప్రేమా
 స్పదత్వేనచ తస్మానంబరూపత్వాన్నిధకర్మక నిశ్యసుఖాన్యకవివ ఆస్మై
 త్యాపఃషడః తస్మాత్పరేషాద్భూరితిరియమితిస్థితే తతాగరణ మపి
 యోగ్యంకాచితరల్పచియకల్పమానంచతదద్విశీయాన్యనిత్యస్తవయై
 వధమిన్ గ్రహకమాననసీన్యతీతి నజానామితిసాక్షిప్రతీతి సిద్ధమనిర్వా
 చ్యమజ్ఞానమేవ త నచేదమభావరూపం జ్ఞానస్యనిత్యత్వేన తదభావా
 నుపః త్రైత్యక్తత్వాత్ ధర్మిప్రతియోగిజ్ఞానాభ్యాంచ వ్యాఘాతాప
 త్రై స్వాపెభ్రమనంత తత్సంసారపరంపరారూపంఆపరోక్షత్వాత్
 అజ్ఞానానాతీతానాగతభ్రమనంతయ తస్సంసారాణాంః రోక్షత్వేన
 జ్ఞాతమశక్యత్వాత్ ఆవరణాత్మకత్వాత్ ధిమీపాదానత్వాశ్చ ఆ
 న్మనోఽవికారత్వా దంతఃకరణాదేచ్చ తజ్జన్యత్వాత్ వేదాన్యశక్తిం
 స్వగుడైర్నిగూఢామితిగుణవత్ప్రశుతేశ్చ మాయాంతు ప్రకృతిం విద్యా
 వ్తాయంతమహేశ్వరంజంక్షోమాయాభిః పురుషాపతయ తేతన్యతే
 నహిప్రత్యాధానిహారేణప్రాప్యతాః భూయశ్చంతేవిశ్వమాయానిన్య
 త్రి రిత్యాది ప్రతేశ్చ మాయా అవిద్యా అనిర్వాచ్యమన్యః తత్త్వ
 జ్ఞానసవతఃకంచాజ్ఞానమేవస్య రాధ్యాసేకారణం నత్వాత్మా శయా
 దిదోషప్రసంగః అనాదిత్వేనచిన్నరాసాత్ అకాదిత్వేచ్యుత్పత్త్యభావాత్
 స్వప్రకాశ్యనవివ తదపి రూపత్వా త్రై జ్ఞానాధ్యానవిశిష్టే తైతన్య
 తాంకారాధ్యానస్తద్విశిష్టే కావనంకల్పదీనా మహంకార ధర్మా
 తాంజండ్రియధర్మాదాంత కాంత్యబధిరశక్తి బత్వాదీనా మధ్యానః
 జండ్రియాదాంతు పరోక్షత్వాత్ నాపరోధర్మధ్యానః ఇతిసిద్ధాం

తః తద్విశిష్టే చ స్థూలజేహాధ్యాసాధ్యపురసాహరేణైవాహం మనుష్య ఇ
త్యాద్యాకాతానతుస్యూపతః అహం జేహా ఇత్యధ్యాసః తథాప్రతీత్య
భావాత్ తద్విశిష్టే చ స్థూల్యాదీనాం సాకల్యవైకల్యాదిభక్త్యాసః ఏ
వం చైశ్యస్యాహంకారాదిషు జేహాపర్యంతేష్యధ్యాసః సంసర్గః తః! అ
ధ్యాసవ్యవధానతారతమ్యాచ్చ ప్రేమతారతమ్యం తమ క్తం వాత్మికా
కామ్యతేనిత్రాత్మతఃప్రియపుత్రాత్పిండఃపిండాత్తథేంద్రియం ఇంద్రియే
భ్యోప్రియః ప్రాణః ప్రాణాదాశ్శుపరః ప్రియఇతిపిండః స్థూలతరీరం
ప్రాణంతఃకరణం జేహాపేక్షయా చైంద్రియాణాం ప్రియశ్చంశస్త్రవృ
ష్టియాదిధారాపాలే చతురాదీనాం మీలనదశః నాదనుభవసిద్ధం తేనా
న్యోన్యాధ్యాసా చ్చిదచిద్గ్రంథిరూపేధ్యాసః ఎకతనస్యాధ్యాసాంగీ
కార్యతరస్యాభాసప్రసంగాదన్యస్తస్యైవభ్రామేభాసనియమాత్ ఇమే
రంజితే ఇతి సమూహాలంబన భ్రమవదవశ్య మితరేతరాధ్యాసః స
ర్వబాధాచరీమాతచైశ్యపరిశేషేణచననూన్యవాదాపక్షిసత్యాన్యత
సంభేదావభాసత్వాదధ్యాసస్యతస్మాత్పూర్వపూర్వాధ్యాసమూల
ఎవాను ముత్తకోత్తరాహంకారాద్యధ్యాసవిజాంకురవదనాదిఅవి
ద్యాధ్యాసశ్చైకఎవానాదిః నన్యధ్యాసస్యా నాదిత్వేస్మృతిరూపః ప
రత్వపూర్వవృష్టావభాసః అనివదతా భాష్యకారేణ స్మృతిరూపత్వేన
సంసార జన్యస్య క్తం విరుధ్యేతేతిశేత్ తేన కార్యాధ్యాసాభిప్రాయ
త్వాత్తస్యపరత్ర పరావభాసఇత్యే తావన్నాస్తిన్యోభయూనుగత
స్యలక్షణాద్వాత్ యద్వా సత్యాన్యతే మిదుభ్యుత్తేతి భాష్యవచనా
త్సత్యమిధ్యాస్త సుభేదావభాసోధ్యాసఇత్యేవద్ధాతేక్షణం తేన
కారణాధ్యాసేపిలక్షణాద్వాప్తి కార్యాధ్యాసస్యవహివాహరూపేణ
బీజాంకురవదనాదిత్వాభిధానాన్నకొపివోమః ఎవనుధ్యాససిద్ధాఎకస్యా
త్సవోజీవేశ్వరాది వ్యవస్థామానక్షయాదిప్రతినిర్గుణ్యవస్థాచాపవ్యతే
తథాహిఅజ్ఞానోపహిత ఆత్మలజ్ఞానతాదాత్మ్యాగ్రపన్నః స్వచిదాభా
సావివేకాదంతర్యామిసాక్షి జగత్సారణమితిచ కథ్యతే బుద్ధ్యుపహిత.

శ్చతత్తాదాత్మ్యాపన్నఃస్వచిదాభాసాదివేణజీవఃకర్తాభోక్తాప్రమా
తేతివకథ్యతే ఇతివార్తికకారపాదాః ప్రతిదహంచ బుద్ధీనాం భిన్న
త్వాత్తచ్చిదాభాసభేదేన తదవిక్తంచైతన్యమపి ప్రతీయతే అజ్ఞానస్య
తుస్యతాభిన్నత్వా తద్గతచిదాభాసభేదాభావాత్తదవిక్తసాక్షిచై
తన్యస్యవకదాచివపిభేదభాసమితి అస్తింశ్చపక్షే తత్త్వమాదిపదజహల్ల
క్షణైః వసాభాసభాసోపాగృహ్యచ్ఛాభాసస్యహానాత్ అభాసస్యా
పిజదాజడవిలక్షణత్వేనా నిర్వచనీయత్వాత్ తదుక్తం సంక్షేపకారీర
కేసాభాసాజ్ఞానవాచియదిభవతిపునఃబ్రహ్మశబ్దస్తథాహంశబ్దోపాంకా
రవాచీభవతి తదజహతీలక్షణావశ్యేనైతని నవాభాసస్యైవబద్ధత్వా
తేకలచైతన్యస్య ముక్తత్వాద్యంధమోక్షయో రైవ్యధికరణ్య స్వ
నాకాథం ప్రవృత్త్యుపపత్తిశ్చేతివాచ్యం కేవలచైతన్యస్యైవా భాస
చ్ఛారాబద్ధత్వాభ్యుపగమాత్ తదుక్తం వార్తికకారపాదైః అయమే
వహినోనభోక్తయ త్సంసార్యాశ్చదర్శనమితి తేనశుద్ధచైతన్యస్యాభాస
ఏవ బంధః తస్మిచ్చత్తిశ్చ మోక్షఇతి నకించినమంజసం అథవా ఆ
భాసావిక్తం చైతన్యమపి తత్త్వమాది పదవాక్యంతేన వాచ్యైకదేశ
స్యాత్కాత్యధాన్తిన్నపిపక్షే జహదజహల్లక్షణైఃవేతి నకొపిదోషఃఅయ
మేవపక్షఅభాసవారణిగీయతే అజ్ఞానోపహితం చింబచైతన్యమిశ్వరః
అంతఃకరణతత్సంసారావచ్ఛిన్నాజ్ఞానప్రతిబింబితంచైతన్యం జీవఇతివి
వరణకారాః అజ్ఞానప్రతిబింబితం చైతన్యం ఈశ్వరః బుద్ధిప్రతిబింబితం
చైతన్యంజీవః అజ్ఞానోపహితంతు చింబచైతన్యం శుద్ధమితి సంక్షేపకా
రీరకకాగాః అనయోశ్చపక్షయో బుద్ధిభేదాత్ జీవనానాత్సంప్రతిబింబ
స్యవపారమాధికత్వా జ్ఞహదజహల్లక్షణైః వతత్త్వమాదిపదేన ఇమ
మేవప్రతిబింబవాదమాచక్షుతే అజ్ఞానవిషయ్యతచైతన్యమిశ్వరంఅజ్ఞా
నాశ్రయీభూతంచజీవఇతి వాచస్పతిమిత్రాః అస్తింశ్చపక్షే అజ్ఞాన
నానాత్వాజ్ఞీవనానాత్వం ప్రతిజీవంచ ప్రపంచభేదఃజీవస్యైవసాక్షిజ్ఞా
నోపిహితతయా జగదుపాచానత్వాత్ ప్రత్యభిజ్ఞాచాతిసా దృశ్యత్

ఈశ్వరస్యచ సప్రపంచజీవా ౭విద్యాధిష్ఠానత్వేన కారణతోపచారా
 దితి అయమేవ చావభేదవాదః అజ్ఞానోపహితం బింబచైతన్యమిశ్య
 రః అజ్ఞానప్రతిబింబితంచైతన్యం జీవభితివా అజ్ఞానానుపహితం శుద్ధం
 చైతన్యంఈశ్వరః అజ్ఞానోపహితంజీవభితివాముఖ్యోవేదాంత సిద్ధాంత
 ఎవజీవవాదాఖ్యః ఇమమేవదృష్టిస్పష్టివాదమాశ్చక్షతే అస్మింశ్చ పక్షేజీ
 వఎవస్వాజ్ఞానవశా జ్జగదుపాదాననిమిత్తంచదృశ్యంచసర్వం ప్రాతీతి
 కందేహభేదాశ్చజీవేభదభ్రాంతిఃఏకవైశ్యవచస్వకల్పిత గురుశాస్త్రాద్య
 సబృంహేతశ్రవణమసనాది దాధ్యాదాశ్చ సాక్షాత్కారేనతిమోక్షః
 శుకాదీనాంచ మోక్షశ్రవణాదభేదవాదః మహావాక్యేచ తత్త్వదమనంత
 సత్యాధిపవదజ్ఞానానుపహితచైతన్యస్య లక్షణయోపస్థాపక మిత్యా
 ద్యా అవాంతరభేదాః స్వయమూహనీయాః ననువస్తునివికల్పా౭సంభ
 వాత్కథంపరస్పరవిరుద్ధమతప్రామాణ్యంతస్మాత్కామవహేయం కిము
 పాదేయమితి చేన్న-కవ మహావస్తుని వికల్పసంభవతీతిస్థానిర్వా
 చురుషోవా రాక్షసోవెత్యాది వికల్పస్యవస్తుస్యపిదశేనాత్ అతాత్విక
 కల్పనాచురుషబుద్ధిమాత్రప్రభవాభియంతుశాస్త్రీయజీవేశ్వరవిభాగా
 దివ్యవస్తేతిచేత్ నూనమతిమేధావీభవా అద్వితీయాత్మసత్త్వంహిప్రధా
 సంఫలవత్వాత్ అజ్ఞాతత్వాచ్చప్రమేయంశాస్త్రస్యజీవేశ్వరవిభాగాదిక
 ల్పినాస్తుచురుషబుద్ధిప్రభావాఅపిశాస్త్రేహానుద్యంతే తత్త్వజ్ఞానోపయో
 గిత్యాస్ఫుటవత్స్పృశావఫలంతదంగమిన్యామ్యాత్ భృమిసిద్ధస్యాపిశ్రు
 త్యానువాదసంభవాత్ ఏతేనైవైస్సజ్ఞానన్వాదైవైతజ్ఞానస్యచాధోగీ
 త్ర ఘటాదిజ్ఞానస్యాపిలక్ష్యతేసన్మాత్రంతేజ్ఞానై ప్రమాణ్యాత్
 జ్ఞానాజ్ఞానయోగసమానాత్రగుప్తయత్ప్రతిగుమాత్ జడచప్రమాణప్ర
 యోజనాభావేనాజ్ఞానానన్యపరమాత్ తదవచ్ఛిన్నచైతన్యాజ్ఞానాదే
 వతత్యాజ్ఞానవ్యవహారోపపత్తేః సర్వప్రమాణానాంబాజ్ఞాతజ్ఞాపక
 త్వేనైవప్రామాణ్యోపేషంవేదాంతేషుసర్వత్రైవంవిధవిరోధాదుమే
 వపరిసారః తద్దామృత్యావాదికకారిష దానియూనియూ భవే

త్పుంసోప్యత్పక్షిః ప్రత్యగాత్మః॥ సానైవ ప్రక్రియా జ్ఞేయాసాక్షీ
 సాచానవస్థితేతిశ్రుతితాత్పర్యవిషయా భూతార్థ విరుద్ధత్వంబ మే
 యమెతేతి శతశఉద్ఘోషిత మస్మాభిస్తస్మాచ్ఛక్తిం చి దెతత్ తదేవం జీ
 ంస్యోపాధినాభిభూత త్యాశ్చంసారోపలబ్ధిః పరమేశ్వరస్థతూపాధి
 వశిత్యాత్ సర్వజ్ఞ త్యాదికమితి సమ్యగుపపద్యతే వ్యవస్థాననుభవత్వావి
 ద్యుః॥ జీవేశ్వరవిభాగవ్యవస్థా- మానిమయూది ప్రతీకమ౯ వ్యవస్థా
 కథమితిచేత్ ఉచ్యతేవ్యత్యాజ్ఞఉత్వాద్విరాశిత్యాచ్చ పరిచ్ఛిన్నాప్యవి
 ద్యానివచనీయత్వేన విచాగానహ ఆవరణవిత్తేపశ క్తిద్వయవతీసర్వ
 గణించిదాత్మానమావృణోతి అంగుళిరివన. ఇ స స్పృహితసూర్యమండ
 లం తత్రచక్షుషవీవావః జేతంగుళే రభ్యభానప్రసంగా దధిస్తానా వర
 ణమంతరేణచ విత్తేపాసుపపత్తైః తతః సాపూర్వపూర్వక సంసార
 జీవకమ౯ప్రయుక్తానతీ నిఖిలజగదాకారేణ పరిణమితే సాదస్యగతచి
 దాభాసద్వారాచిత్రా దాత్మ్యాపన్నేతి తతార్యవశినర్వమాభాసద్వా
 రాచిదనుస్యూతమేవ తథాచత్రానిన్యస్య దీపవత్స్వపంబంధసర్వభాస
 కత్వాజ్జగదుపాదానచైశిన్యం ప్రమాణాపేక్షా మంగళత్రైవసర్వధాన
 ర్వింభాసఃయత్స్వజ్ఞంభవతీతేన సత్రమానమయూచ్యరస్తాకింతం జీ
 వేతస్యబుద్ధ్యవచ్ఛిన్నత్వేనపరిచ్ఛిన్నత్వతే॥ తేనచిదభివ్యక్తి యోగ్యని
 యేనాంతః కరణేనయదాయ స్వరూపంభవతీ తదంతదావచ్ఛిన్నోజీ
 వోనుభవతీతీనసాంకయ౯ ప్రసంగః ఏవమత్ర ప్రక్రియాశరీరమధ్యేస్థితిః
 సర్వశరీరవ్యాపకం సర్వప్రాధాన్యేన సూక్ష్మపంచభూతాభ్యంతరిక
 రతాఖ్యోవిద్యావివతోదపకణావవతిన్వచ్చసేత్రాదిద్వారానిగత్య
 దేహాఘటయోగ్యాఘటాదీన్యస్య తదాకాగోధవశేద్రుత తామాది
 వత్ తస్యచ సాంకాకాదివత్పుకీయేనసంకోచవికానానుపపత్త్యతే
 సదిసావయవత్వతే పరిణమమానోదేహాభ్యంతరికేషువాచావసమ్యాక్
 వ్యాప్యదేహాఘటయోమ౯ధ్యేపి చక్షువదీచ్ఛిన్నో వ్యవంత్యతే తస్మిన్
 ఘాతంతేకరణభాగోవాచ పంచకార్యాకరైత్యవ్యత దేహవిషయమధ్య

జతిఁ దందాయమాన స్తద్భాగోపృతిజ్ఞానాభ్యా క్రియేత్యుచ్యతే విష
 యవ్యాపక స్తద్భాగోవిషయ యజ్ఞానకర్మశ్చసంపాదక మభివ్యక్తియో
 గ్యత్వమిత్యుచ్యతే తస్యచ తీర్థాగస్యాంతఃపరణస్యాతస్యచ్చ త్వజైచిత
 స్యం త త్రాభివ్యజ్యతే తస్యాప్యక్షస్య చైతస్యస్యైక త్వేష్యభివ్యంజకాం
 తః కరణభాగభేదా త్రథావ్యవదేశాభవతి కర్తృభాగావచ్ఛిన్న చిదం
 శఃప్రమాతాక్రియాభాగావచ్ఛిన్న చిదంశః ప్రమాణం విషయగతా
 భివ్యక్తియోగ్యత్వభాగావచ్ఛిన్న చిదంశః ప్రమితతిప్రమేయంతు విష
 యగతంబ్రహ్మచైతస్యమేవాజ్ఞాతంతదవజ్ఞాతం సర్వలంఛితచ యస్మి
 న్మత్యైతంతకరణావచ్ఛిన్నాదీవః యస్మింశ్చపక్షేసర్వగతోఽసంగో ప
 ద్యాపిణిబింబా జీవ స్తతోఽయత్రాపి ప్రమాతృ చైతన్యోప రాగా
 థాఁ విషయగతచైతన్యావరణభంగాథాఁ శ్చింతఃకరణవృత్తియస్మిం
 శ్చపక్షే నిర్వాపచ్ఛిన్నసర్వగతోజీవతవృత్తి స్తస్మిన్మత్యే జీవస్యైవజగ
 దుపాదానత్వేన సర్వసంబంధత్వాదావరణభంగాథాఁ వృత్తిరితి వి
 వేకః నను చిదుపరాగాథాఁవృత్తిరితిపక్షే స్వకంతఃకరణ సంబం
 ధానాంధిమూఁదీనాం బ్రహ్మగోశ్చవృత్తియంతరైవ సమకథాథానం
 స్యాత్ సస్యాత్ చైతస్యస్యోత్తవాకారత్వా భావాంతంభావాత్తదభా
 వశ్చ సప్రశ్నేపిబ్రహ్మచైతస్యేవరణాత్ అనాదృతేషు క్రిరజితాదాఁపి
 సప్రశ్న తద్వర్థమాధమాదాత్సప్రశ్నత్వాదావృత్త్యావృత్తేఃసప్రశ్నే
 వ్యాప్యతేఽప్రమాణవృత్త్యాః చాకారతాలనావృత్తేఃసప్రశ్నేతుకుక్రిరజ
 తాదివిద్యావృత్త్యా తవాకారతాలనావృత్తేఃసప్రశ్నేఽనుమితాదాఁప్ర
 తక్షణసాంతకరణసంబంధమాత్రేణ భాసప్రసంగిసనుబ్రహ్మణఃథమా
 వరణంనిరవద్యస్వప్రకాశస్ససమకజ్ఞాన్వాతే సస్యం స్వసంబంధసమక
 భాసకతయూసమకజ్ఞానమేతంతఃకరణావచ్ఛిన్నాదీవఃజ్ఞానవిషయసియా
 వృత్తమితి వ్యవహారికాత్ స్థాస్థ్యా జగదుపాదానమత పక్షేచిదుప
 రాగాథాఁ ఆవరణభంగాథాఁచవృత్తిబీవోపాదానత్వపక్షే త్యావర
 ణభంగాత్తదవృత్తేనైవసమాజ్ఞానే నావరణస్యధిగోసద్యోమం

ప్రసంగః అజ్ఞానస్యైకత్వాత్ నానాజ్ఞానపక్షే ష్యేకస్య జీవస్యైవా
జ్ఞానోపాధితత్వాత్ సత్తైజికేనమణేరివవృత్త్యా ఆవరణస్యాభిభవంతీ
కారాత్ తథాచప్రమాణజన్యాంతరికరణ వృత్తభావసహకృత మజ్ఞా
నంసతిభాత్యపి వస్తునాస్తిసభాతీతి ప్రతీతిజనన సమర్థమావరణమి
త్యవ్యతే వృత్తేనాతాయాంత్యవశ్యేదకాభావాత్. విద్యమానమపి అవి
ద్యమానమమేవేతి నస్వకార్యసమర్థమజ్ఞానం తెనాభిభూతమిత్యవ్య
తే న స్వేవంసతిబ్రహ్మజ్ఞానే నాప్యవిద్యాయా అనివృత్తైరినిమోక్షప్ర
సంగః సతత్వసన్యాసివాక్యార్థజ్ఞానా దవిద్యానివృత్త్య ధ్యుపగమాత్
స్వవిషయప్రమాత్వేనే వావిద్యా నివర్తకత్వాత్ మహావాక్యార్థజ్ఞా
నస్యైవాపాధితి విషయతయాప్రమాత్వాత్ ప్రత్యక్షాదీనాంతబాధిత
విషయతయా భ్రమిత్వేపి వ్యవహారసామర్థ్యేన ప్రామాణ్యభిమా
నాత్ జ్ఞానాదజ్ఞాననివృత్తై రన్యత్రాదశకనంతా కించితగ్రంథస్వనుభవ
సిద్ధత్వాత్ అన్యథాఅనుపపత్త్యే సర్వతోబలవత్వాత్ తదుక్తంఅన్య
థానుపపత్తిశ్చేదస్తీఃస్తు ప్రసాధికాపీనప్రదృష్టిం నై మత్యంనైవ స
ర్వబలాధికేతి - అధవామూలాజ్ఞానస్యైవావస్థాజ్ఞానానిఘటాదివిష
యావరణా. జ్ఞానసాగభావస్థానియత్వేన యావంతిజ్ఞానానితావంత్య
జ్ఞానాస్యన్యధామత్ ఎకేనజ్ఞానైవే వాజ్ఞానస్యైవనాశాత్ ఘటాది
జ్ఞాననాశరీరావాశేషికవాదదుపపత్తిః నిష్పనుమానాదిభి రావరణం
సచత్యః తెనవా అన్యేనాతాతాగ్రాభ్రమన్యాపి. శంభవితత్వాదేశ్యేత
త్వా - యమానాదినా సప్రదీప్తసంగః అధికానాజ్ఞానోపాదాన క
త్వేనభ్రమిన్యన్వివృత్తైఃవృత్తైఃచ్యోహాదీరుమానాదినా నివృత్తిప్ర
సంగియాక్తకజ్ఞానైవ బ్రహ్మైకైవద్యాఃవృత్తైః సాతాతాగ్రాధిం
శ్రవణమననాపేక్షాన్యాత్ ద్వితయేవబ్రహ్మైకవ్యవహారోనన్యాత్ప్రేత
బంధకస్యవిద్యమానత్వే ఉచ్యతే- ద్వివిధమావరణమేకమనన్యాపాద
కమంతఃకరణావచ్ఛిన్ననామైవం అన్యథానా పాదకం ఏషయావ
చ్ఛిన్న బ్రహ్మైకైవస్యైవం క్షయమనానజానామీత్యభియ వశ్యేదాను

భవాత్ తత్తాద్యంపరోక్షాపరోక్షసాధారణ ప్రమాణతేజఃవర్త
తే అనుమితేపివహ్యదానాస్తీతి ప్రత్యేకమదయాత్ ద్వితీయంసాక్షా
తాగ్రేణైవవివతతే యదాశ్రియంయదాకారజ్ఞానం తదాశ్రియం
తదాకారమజ్ఞానం నాశయతీతినియమాత్ పరోక్షజ్ఞానస్య జేంద్రియ
సంనికషణభావనజ్ఞానస్యాంశోకరణమాత్రాశ్రయత్వాత్తనపరోక్షజ్ఞా
నస్యైవవిషయవ్యాపారజన్యత్వేన విషయాంశోకరణోభయ జన్యత్వేన
తదుభయనిష్ఠత్వాత్తదుక్తంపరోక్షజ్ఞానతోనశ్యేదనత్వా వృత్తిహే
తుతా । అపరోక్షధీయనశ్యేదభానావృత్తిహేతుతేజితేనానుమా
దావనత్వావరణనాశాత్ తద్వ్యవసారః అభావావరణానివృత్త్యాతన
సాక్షాత్కారిభృమివృత్తిరితి తస్మాద్విధిమకస్యాప్యాప్యోఽపి
ద్యయంశోకరణతాదాత్మ్యధ్యాసాత్ తద్ధమకత్వత్వభోక్తృత్వా
ద్యధ్యాసఉపపద్యతేననుపిన్నతేనిర్వచనీయభ్యాప్యభ్యుపగమాత్ యే
కత్వత్వాదయోంశోకరణధర్మాఅస్యేవభ్యుప్యసంలేతే నిర్వచనీయాస్త
త్రోస్తద్యంతితివాచ్యం తథాచవ్యావహారికపాఠితకభేదేన కత్వత్వ
భోక్తృత్వాదీనాం ద్వేధ్యాభాసఃస్యాత్తనస్యాత్తాదాత్మ్యాభిమానే
నావివేకాత్సకలధర్మ విశిష్టస్యైవాంతః కరణస్యాప్యాప్యస్తత్వేన
ద్యయాభావాద్యాతస్తాదేకస్యాప్యాప్యనడపాధిభేదేన ప్రమాత్రాదిభే
దవ్యవస్థోపపత్తైర్నసాగతమతాపత్తిర్నవావిరోధఃఅన్యాయవివ్యవస్థాః
స్పష్టతరముపపాదయ్యంతేతస్మాన్జ్ఞానరూపస్యాప్యసమస్తావవ్య
భిచారిత్వాన్దేహేంద్రియాదీనాంచవ్యభిచారిత్వాత్తద్యవ్యవస్థతత్ర
త్రాత్మబుద్ధిస్తేహంతేహాంవాదినాంభ్రాంతిమ్యుచివదంమశంప్రమా
ణికమితిసిద్ధంస్యా దేతదాత్మవోగర్థస్యకత్వే ప్రమాత్రాదిభ్యవహారికస్యా
ధ్యాసమూలస్వరూపాత్తదోయజేతేత్యేవమాదీనాంశాస్త్రాదౌపపా
మ్యాప్యసంగతికతుకరభోక్తృత్వాప్యసంప్రసృత్యనుపపత్తేవేదాపా
మాజ్యేకతాబ్రహ్మసిద్ధిరితస్యతత్తాత్రగవ్యత్వాత్ శాస్త్రయోనిత్వాది
తిన్యాయాత్తథాచవేదప్రామాణ్యోగంప్రమాత్రాదివ్యవసారస్యన

త్యక్తమాభ్యుపేయమిత్యాశంక్యకిం తత్సజ్ఞానాత్పూర్వ మప్రామాణ్య
మాపాద్యతే ఊర్ధ్వంవాతత్రాద్యై సర్వేషాంప్రమాణానామవిద్యా
వచ్చిషయత్వేనతదృశాయాంబాధాభావాన్నిః ప్రత్యూహంప్రామాణ్యం
ద్వితీయేత్విష్టాపత్తిరేవేత్యాహ॥౧॥

శ్లో॥ నవతా నవతా శ్రమాచంద్రమా నమేధారణా

ధ్యానయోగాదయోపి । అనాత్మాశ్రయహంమమా

ధ్యానహనాత్తదేకోవశ్చివః శివోకేవలోహమ్॥ ౨ ॥

వతాచాచ్ఛదాయః ఆశ్రమాబ్రహ్మచర్యాయః ఆచారాస్సా
నశాచాదయః ధర్మాబ్రహ్మచర్యగురసేవాదయః అత్రద్వంద్వ్యయగర్భ
వృష్టితత్త్వయషేణవతానామాచారాధ్యక్షమాణాం అప్యాచార
ధర్మాశ్చ ధారణాల్లభ్యంతేధారణాచాహ్యవిషయత్యాగే మనస్థై
ర్యంధ్యానంపరమాశ్శుచింతనం- యోగస్మిన్తప్తస్థిరోధః- ఆదిశబ్దేన
శ్రవణమననాదయోగ్యహ్యంతే - సర్వేషాంజ్ఞానోద్ధరకాలే అసత్వే
హేతుమాహ-అనాత్మాశ్రయహంమమాధ్యానహనాత్ - అనాత్మా
ఆత్మవిరోధినీ అవిద్యాతమపానోయోహంకార మమకారాద్యధ్యాన
స్తస్య సమూలస్యాపి శక్తిజ్ఞానసహవాత్ తత్ప్రయుక్తవతాశ్రమా
దివ్యచహగోనాస్తీర్ధికః వతాశ్రమాది వ్యవహారస్య మిధ్యాజ్ఞాన
మూలకత్వేనవిధ్యావద్బధయితంతద్వ్యతిరేకసుషుప్తావ్యతిరేకమా
హ॥౨॥

శ్లో॥ నమాతాపితావా నదేవానలోకా నవేదానయజ్ఞానతీ

థఃంబురీకంతి । సుషుప్తాగ్రస్తాశూన్యాస్యకత్వాత్

దేకోవశ్చివః శివలోహమ్॥ ౩

మాతాజనకస్త్రిసితాజనకః పుమాన్ దేవాభండ్రాదయః ఆరాధ్యా
లోకాస్తదాచారాధనభూనిస్వగాటించేదా అలౌకికరహితాహితసాధ
నతాప్రతిపాదకానిబ్రహ్మప్రతిపాదకానిచ ప్రమాణవాక్యాని యజ్ఞా
స్వగాదిసాధనీభూతా జ్యోతిష్తోమాదయః తీర్థక యజ్ఞ సాధనీభూతః

తః కురుక్షేత్రాదిదేశః ఏవంపాపకమనాధినాన్యత్వపలక్షణీయానిస
 ద్వేషాండహభిమానమూలకత్వాత్తదభావస్వతఃసంబంధాభావాదవి
 ద్యమానతత్కర్తృతధావసుషుప్తిప్రకృత్యశ్రుతిః ఆత్రపితాపితాభవ
 తిమాతామాతాదేవాఅదేవావేదాఅవేదాయజ్ఞాఅయజ్ఞాఆత్రస్తై
 నోస్తైనోభవతి బ్రూణహోధూణహోవందాహోచందాలః పౌల్ల
 సోపౌల్లసఃశ్రమణోశ్రమణస్తాపసోతాపసోనస్వగతంపుణ్యై
 నానన్వాగతంపాపేనతీర్ణోహితదాసర్వాభ్యంకాహృదయస్యభ
 వతీత్యాద్యాఅభిమానాభావే సర్వాసథావృత్తివసువదంతి ననుసర్వ
 వ్యవహారాభావే శూన్యతైవస్యాత్ నెత్యాహ - నిరస్తాతిశూన్యాస్య
 కత్వాదికిరస్తం అతిశూన్యాస్యకత్వం యస్మాత్తదాభావప్రధానాని
 దేశః తస్యసుషుప్తిసాధకత్వాత్సంకుతానానుపపద్యైశ్చ అవినాశీ
 వాలరయమాత్మానుభిత్తి ధర్మాహత్రా సంసర్గస్త్యస్యభవతి య
 త్తైత్తన్నపశ్యతి సశ్యనైత్తన్నపశ్యతీత్యాదిశ్రుతిభ్యశ్చత్వైతిన్యస్యన
 సుషుప్తాశూన్యతైవ్యథః నిరాకృతమగ్యైరత్యురపిష్ఠాతా శశనన్యా
 యేననిరాక్రియతే యద్వాచస్తమశాంధ్యావ్యవతం అద్వితీయమతిశూ
 న్యంయచ్చిహ్నానాదాత్మకత్వాత్ తదభావశ్రుతియదావైత్తరుషాన్సప్తి
 తినామసతాసోమ్యతదానువహోభవతి సర్వభూమయియా శ్రీయా
 సంపదివ్యక్తింబాహ్యం కించనచేదనాంపరమితేన దగతాచణీహా
 తసర్వజ్ఞ సర్వకర్తృపూర్ణానంపహోభనూషేణ బ్రహ్మకానసైకత్వావ
 సంసార్యోజనీవత్సాధిభం-
 రణపూర్వకంశ్వంపదాభో
 రణీయస్త్రతనిరాకార్యావాచివ్యవస్త్రం ప్రవక్త్యంతే ననువబ్రహ్మ
 కానహజీవస్యైక్యమపవద్యతే తదామీషభృజ్జనాచ్యంజగతాగరణం
 బ్రహ్మసదేవసోమ్యేవమగ్రాసీత్త్యాదివాక్యేన ప్రతిపాదితంజగతాగర
 ణంచప్రధానమిహాంఖ్యాః పశుసంరేవజగతాగరణం సవచేతనోపిజీ
 వాద్భిన్నస్పృశపాన్య ఏవేతిపాశుపతాః భగవాన్వాసుకేవ ఈశ్వరోజ

గతాగతం తస్మాదుత్పద్యతే సంకషణాభ్యా జీవస్తస్మాన్మనః ప్రద్యు
 మ్నస్తతాహంకారో నిరుద్ధస్తేనకార్యత్వాజ్జీవస్యతేన సహనబ్రహ్మణా
 వాసుజీవస్యాశ్యంతాభేదభిపాండరాత్రికాః-పరిణామానిత్యఃసర్వజ్ఞో
 భిన్నాభిన్న ఇతిజైనాః - త్రిదండినశ్చనాత్తిసర్వజ్ఞత్వాద్యుపేతం బ్రహ్మ
 అమాయస్యక్రియాపరత్వేన తత్రతాత్పర్యాభావా తిరంతువాగ్ధన్వా
 దివత్సర్వజ్ఞత్వాదిదృష్ట్యాజగతాగతం పరమాణ్వాదిజీవోవా ఉపా
 స్యఇతిమీమాంసకాః అస్తినిత్యజ్ఞానాదిమాంతస్సర్వజ్ఞః పృథివ్యాదికార్య
 లింగానుమితఃసదజీవాద్భిన్నవేతితారికాః తుణికసర్వజ్ఞఇతి సౌగ
 తాః క్షేకకర్మవిపాశాం శైవరరామ్యస్తోనిత్యజ్ఞానయాపఃప్రధానాంశ
 సత్వగుణప్రతిఫలితయాసర్వజ్ఞః సంసారీపురుషవిలక్షణవేతి పాతంజ
 లాః అద్వితీయపరమానందఎవబ్రహ్మతచ్చ జీవస్యవాస్తవం స్వరూపం
 మాయయాచసర్వజ్ఞత్వాదివిశిష్టం జగతఉపాదానంనిమిత్తంచైతిబౌప
 నిషదాః-ఎవంవాదివిప్రలిపత్తిభిఃసందిగ్ధతత్పదార్థేబౌపనిషదపక్షస్యప
 రిశేషేణ తన్నిగూయాయాహభగవాన్॥ 3॥

శ్లో॥నసాంఖ్యం నజైవం నతత్వాంచరాత్రం నజైనం నమీ
 మాంసకాదెగ్గుతఃవా । విశిష్టానుభూత్యావిశుద్ధాత్మ
 కత్వాత్తచేకోఽశిష్టశ్శివః కేవలాహం॥ ౪॥

అదిశజ్ఞేనానుక్రూపాం సంగ్రహః నతావ దచేతనం జగదుపాదా
 సం - తదైతత్త బహుస్యాం ప్రకాయేయేతి తుక్షణపూర్వక సృష్టి
 శ్రవణాత్ అనేన జీవేనాస్మినానుప్రవిశ్య నామరూపే వ్యాకరవాణీ
 తివజీవాశ్శృవ్యపంచశాత్ యస్మిన్విజ్ఞాతేసర్వం విజ్ఞాతంభవతీతి చై
 కవిజ్ఞానేసర్వవిజ్ఞాన ప్రవిజ్ఞానాత్ ప్రధానజ్ఞానేద తదప్రకృతికానాం
 పురుషాణాంజ్ఞాతుషశక్యత్వాత్-ఇతదాశ్శృయిదం సర్వంకత్సత్వం ఆ
 త్మాతత్వమసీతిదతదభేదస్య నవకృత్యఉపదేశాత్ తస్మాద్వా ఎతస్మా
 దాత్మనఆకాశస్సంఘాతఇతిచ శుభ్రంతరాదచేతనస్య జగతాగతం
 త్వేచిచిత్రరచనానుపపత్తైః ప్రధానమహదాదెరప్రమాణికత్వాచ్చ న

సాంఖ్యమున సాధువివేకమును పతమున పాంచరత్రికంజై నంచ మతం
 శ్రీతియు క్రితాధితత్వాదయు క్తంచవిధిశేషత్వాచ్చుతిర్నబిప్తప్రతిపా
 దయంతితిమీమాంసకమతంయు క్తం అసిద్ధత్వాద్విధిశేషత్వస్య సచాభా
 వాదాధికరణన్యాయాద్విధిశేషత్వం వైషమ్యాత్ స్వతఃప్రయోజనవద
 థాప్రతిపాదకానాంవాయురైవైషిష్టంచవతేత్యేవమాదీనాంస్వా
 భ్యాయవిధిగ్రహణాన్యథానుపపత్త్యా ప్రయోజనవదభావపరత్వైకల్పనీ
 యాశబ్దభావనైతి కతవ్యతాసాకాంక్షస్యవిధేః సంప్రధానధూతదేవ
 తాదిస్తుతిద్వారేణ తదంతపురకత్వాన్నప్తాశ్వదగ్ధరథన్యాయేనతదుభ
 యైకవాక్యతేత్యభావాదాధికరణే నిరీక్షితం వేదాంతవాక్యజన్యజ్ఞానా
 చ్చ సాక్షాదేవపరమానందప్రాప్తిస్థేష దుఃఖనివృత్తిశ్చ పురుషా
 ర్థోలభ్యత ఇతినిరాకాంక్షత్వాన్నన్యశేషత్వసంభావనాప్రత్యుతవిధయ
 ఏవ అంతఃకరణశుద్ధిద్వారాతచ్ఛేషతాంభజంత ఇతి తస్మాత్ప్రయోజనవ
 దాధితాత్క్షాతక్షాపకత్వేనవేదాంతానాంస్వతేవప్రామాణ్యాదస్యై
 వబ్రహ్మేశమీమాంసకమతసిద్ధిః తాత్పర్యాకానాంచమతంతత్వమస్యహం
 బ్రహ్మసి అనుమాత్తాబ్రహ్మసత్యంజ్ఞానమనంతంబ్రహ్మేత్యాదిశ్రుతిబా
 ధిగంవకషేవాద్విత్వీయంబ్రహ్మనేహనానాస్తికించనైత్యాదిశ్రుతిబాధితం
 చభిన్నాభిన్నత్వం క్షణికత్వంచ ఆకాశవత్సర్వగతశ్చనిత్యత్యాదిశ్రుతి
 బాధితం అత్రసర్వేషాంమతస్యాసత్వే ప్రతిజ్ఞాతేవిశుద్ధాత్మకత్వాదితి
 హేతుః నివికల్పాద్విత్వీయచైతన్యరూపత్వాదిశ్యభావః అగ్రహేతువిశి
 ష్టానుభూత్యేతి విశిష్టాసవికల్పకానుభూతిభోగ్యావృత్తాయా తత్వమ
 స్యాదివాక్యజన్యజ్ఞానాంబాధుభూతిస్తయేత్యభావః. తేన సర్వవ్యాపకమ
 ద్విత్వీయం పరమానందబోధరూపంచ బ్రహ్మేతిసిద్ధం ననుసమీక్షిమాఅ
 ణోరణీయానితిబ్రహ్మణోఽుత్పత్తితేః అంగుష్ఠమాత్రేఃపురుషఃఆరాగ్ర
 మాత్రోహ్యవరోపిదృష్ట ఇత్యాదిశ్రుతి ప్రతిపాదితాఽణజీవాభిన్నత్వా
 చ్చ నబ్రహ్మణఃసర్వవ్యాపకత్వ మిత్యాశంక్యబ్రహ్మైవేదమమృతం పు
 రస్తాత్ బ్రహ్మపశ్చాద్భిప్రాయక్షణతశ్చోత్తరేణ అపశ్చోధ్యంబంచ ప్ర

సృతంబ్రహ్మైవేదంవిశ్వమిదంవరిష్టం తచేతత్ బ్రహ్మపూర్వమనపరమ
నంతరమబాహ్యమిత్యాద్యాః శ్రుతయో నిర్విశేషమేవ బ్రహ్మప్రతిపాద
యంతీతిపూర్వోక్తమేవ ద్విధయన్నాహ॥ ౪ ॥

శ్లో॥ నహోఽప్సంనచాధో నచాంత నాబాహ్యం నమధ్యంన

తిర్యక్ సపూర్వాపరాదిక్ । వియద్వాప్యపక్ త్వాదఖం

డైకరూప స్తదేకోవశిష్ట శ్శివః కేవలోహమ్॥ ౫ ॥

వియద్వాప్యపక్ త్వాత్ ఆకాశవత్సర్వగతశ్చ నిత్యఇతి శ్రుతేః వియతో
వ్యాపక్ త్వాదితివాక్యాయానాకాశాన్తహతోమహీయానిత్యాదిశ్రుతేః
జీవస్యాపి సకలదేహవ్యాపి చైతన్యోపలభ్యామసా శ్వేషిణపాధిభిర్మాణ
భ్యాసేనారాగ్రమాత్రేత్వాభిధానాత్ బుద్ధిగుణణేనాస్మగుణేనచైవఆ
రాగ్రమాశ్రోహ్యవరోపిదృష్ట ఇతి శ్రుతేః బ్రహ్మణశ్చ సూక్ష్మత్వాభిప్రా
యేణానుత్పత్త్యపదేశాత్ శేషమతిరోహితార్థంననుబ్రహ్మణో జగదు
పాదానత్వా దుపాదానోపాదేయయోశ్చ భేదాద్విచిత్రజగదభిన్న
త్యేనజీవస్యపరమపురుషార్థప్రాప్తిరిత్యాశంక్య బ్రహ్మః స్వప్రకాశప
రమానందరూపత్వాన్నిఖిలజగద్భ్రమాధిష్ఠానత్వేన కారణత్వవ్యపకే
శా దశ్యస్తేచనమం సంబంధాభావాన్న తత్రా నర్థలేశో వ్యస్తీ
త్యాహ॥౫॥

శ్లో॥ నశుక్లంనకృష్ణంనరక్తంనపీఠంనకుబ్జః సపీఠంనహాస్వం

వదీఘం । అరూపంతథాజ్యోతిరాకారకత్వాత్తదే

కోవశిష్టశ్శివః కేవలోహమ్॥ ౬॥

కుబ్జంఅణుపీఠం మహత్ తేనాణుమహద్భ్రాస్వం దీఘమితి చతుర్వి
ధపరిమాణనిషేధాత్ ద్రవ్యత్వేననిషేధఃకారాప్యతేఇతిరూపంప్రమేయం
నప్రమేయం అరూపంతేనసర్వేషామేవద్రవ్యగుణకమాదిపదార్థా
నాం తత్తద్వాద్యధ్యుపగతానాం నిషేధఃతథాజగత్శ్రుతిఃఅస్థూలమనన్వ
హాస్వపదీర్ఘమలోహితమిత్యాద్యాఅశబ్దమస్పృశకమరూపమవ్యయ త
థారసంవిశ్యమగంధవచ్ఛయదిత్యాద్యాశ్చనర్వానర్థహాస్యం పరమాత్మ

స్వరూపం ప్రతిపాదయంతి శౌతస్యాప్యథాస్య న్యాయేననిణాయాయ
హేతుమాహజ్యోతిరాకారకత్వాదితి స్వప్రకాశజ్ఞానరూపత్వేనాప్ర
మేయత్వాత్ప్రమేయత్వే ఘటాదివజ్జడత్వాపత్తైః ఏతదప్రమేయంధ్రవ
మిత్యాదిశుః ప్రేత్యథః ననుకస్యబద్ధభావ ఉపదిశ్యతే బ్రహ్మణోబ్ర
హ్మణోవా నాంత్యతస్యజడత్వంనత్యాచ్చ నప్రథమపదేన సథా
క్యాత్ బ్రహ్మభావస్యస్వతఃపరత్వాత్ జీవస్యస్వతోబ్రహ్మభావే ప్య
విద్యావ్యవధానం జ్ఞానేననిణాయతథితచేతి అపిద్యాచ్చ తైరాన్యథాన్య
త్వేదైవతాప తైబ్రహ్మణో ధ్విప్రసంగాతీతమక్తం వాతః కలన్యా
వృత్తాననుకతలపన్తుబ్రహ్మే న్యతే బ్రహ్మణోమూలభోగ్యాన్యప్ర
తీయే సతపన్తునీతిభిన్నత్వే చోపదేశానథాక్యమిత్యక్తం అత్యంతప
రమాథావశిఖలాభావమభిప్రేక్షికివా ప్రతీతితోపేతి త్యాద్యమిష్టాప
త్యాదిహరతి॥

శ్లో॥ సకస్తావశాస్త్రం సకస్త్యో నశిత్సనవత్సం నచాహం

నచాహంశ్రీమచః । స్వరూపావబోధోపకల్పనమే

ష్టస్తదశోపనిష్టస్థితకవలాహమ్॥

౨॥

శాస్త్రాదపదేశితాః గురుశాస్త్రముపదేశకరణం శిష్యుడపద
శకకమకశియా ఉపదేశక్రియా - శ్వాంతా - అహంవక్తాఅయం
సవప్రమాం సువిధాపితః ప్రపంచోదేహంద్రియాది రసథః పర
మాశ్రతో నాస్తీతికః - ద్విత్వయం నిం కరోతస్వరూపేతి అయ
మథః - ఆశ్రయద్యాగ్రతిరాజ్ఞానాన్యోన్యది వికల్ప నేకిపి
ఫలంసరూపమునశక్యత తథాపిస్వరూపావబోధవిజ్ఞాః ఫలమను
భూయతే సదైశంకాముకతల్పసియం సర్వదైవతోపమదేశనవికల్పా
సహిష్టుత్వా స్పృహిచ్చదై ముపపన్నంనామ తథాచ శ్రుతినిసరోధో
నచాత్పత్తిరకపద్ధానచనాశకః । ననుముత్సానవై ముక్తభిత్నేహంపరి
మాథా తా ప్రహ్లాదాభదమక్ర ఆస్తీనాత్మాని మవావేదాహంబ్రహ్మ
స్మృతితత్త్వాత్స్వస్వ రూపావబోధాద్యాన్యోన్యమప బ్రహ్మస్వరూపైతి

వ సతోజీవస్య జ్ఞానాద్రుచ్చభావందశయంతి సర్వంచ ద్వైతంవార
యతిన త్యాగ్యసః స్వప్రకాశచైతన్యరూపత్వే సర్వదాభాసమానే కా
గ్రీత్స్వప్నసుషుప్త్యాది వ్యవస్థాకథం నవభాగిన్యైవ వ్యవస్థేతివాచ్యం
తథాసతి సర్వస్యైవస్వప్నత్వేవిప్రతిపత్తిరితిచెన్నలక్షణతస్త్రయాణా
మపిస్వప్నశ్చైవిప్రకాశతోవిద్యాకృతవిశేషసంభవాత్ సదసద్విలక్షణ
త్వేనద సవిశేషత్వాద్యవస్థోపపత్తేః పరమార్థతస్తునకాపి వ్యవస్థే
త్యాహ॥

శ్లో॥సజాగ్రన్మమెస్వప్నకౌవా సుషుప్తిన విశ్వా నవాలైజ
సప్రాజ్ఞకౌవా॥అవిద్యాత్మకత్వా త్రైయాణాంతూరి
యస్తదకోవశిష్టశ్శివఃకెలూహమ్॥

అత్రలయక్రమేణ పార్వ్యాపర్యవ్యపదేశఃతథాహి॥ అస్మిన్మతేపదా
థోఽద్వివిధః దృగ్దృశ్యశ్రుతస్సదాది పరికల్పితానాంపదార్థానామ
త్రైవాంతభావాత్ తత్తద్దృక్పదార్థః ఆత్మాపారమాథికవిః స
ర్వదైకరూపో స్వాపాధికభేదనత్రివిధః- ఈశ్వరోజీవస్సాక్షీచేతి తత్ర
కారణీభూతా జ్ఞానోపాధి రీశ్వరః అంతఃకరణ తత్సంసారావచ్చి
న్నాజ్ఞానోపహితోజీవః ప్రపంచితంచైతదధస్తాత్ అవిద్యాప్రతిబింబేశ్వ
రపక్షే బింబచైతన్యం బింబేశ్వరపక్షే బింబప్రతిబింబముఖానుగతముఖ
స్వరూపఃజీవేశ్వరానుగత సర్వానుసంధాతృచైతన్యం సాక్షీశ్చద్యతే
వాఙ్మేకకారమతేష్విశ్వరూపసాక్షీ త్రిద్యవిధ్యమేవ జీవేశ్వరభేదాత్తతః
తత్రేశ్వరాపిత్రివిధః స్వాపాధిభూతావిద్యా గుణత్రయభేదన విష్ణుబ్ర
హ్మరుద్రభేదాత్ కారణీభూతసత్త్వగుణావచ్చిన్నోవిష్ణుః పాలయితా
కారణీభూత రజఃఉపహితో బ్రహ్మసృష్టాహిరణ్యగర్భస్తు మహాభూ
తకారణత్వాభావాత్ నబ్రహ్మతథాపి స్థూలభూతసృష్టత్వాత్కర్వచి
ద్భృహ్మోత్కృష్టపంచర్యతే - కారణీభూతతమ ఉపహితోరుద్రః సంహ
తాఽవంచైకస్యైవచతుర్ముఖ చతుర్ముఖ పంచముఖాద్యోఽఽమాకా
రాః-భారతీభవాన్యాన్యాశ్చ స్త్రైవికారాః - అన్యేచ మత్స్యకూర్మాక

యోనంతావతారాలయైవా విభవంకభక్తానుగ్రహభా మిశ్యవధే
యం జీవోపత్రివధః స్వోపాధ్యవాంతరభేదనశ్వతైజసప్రాజ్ఞ భేదా
త్ తత్రావిద్యాంతఃకరణస్థూలశరీరావచ్ఛిన్నా జాగ్రదవస్థాభిమానీవి
శ్వః సవస్థూలశరీరాభిమానరహిత ఉపాధివ్యయోపహితః- స్వప్నా
భిమానీతైజసః శరీరాంతః కరణోపాధివ్యయ రహితోంతఃకరణ సం
సారావచ్ఛిన్నావిద్యామాత్రోపహితః సుషుప్త్యభిమానీప్రాజ్ఞఃఏతే
షాంఽవ స్వశంత్రోపాధిభేదాభావేన స్వతంత్రభేదాభావ ఏవాంతరో
పాధి భేదాదేతే ప్యవాంతరోపాధి భేదావ్యయస్మీయితే సాక్షీతు
సర్వానుసంధాతా సర్వానుగతస్తురీయాఖ్య ఎకవిధవివ తత్రోపాధి భే
దేనాపినవ్విచ్చిద్భేదస్తదుపాధే రెకరూపత్వాల్లీఅవిద్యాతద్వ్యాప్యత
తాగ్రాన్యశ్శుకః ప్రపంచాద్యశ్వసదాభావః తస్యచా పారమాధికతే
పివ్యావహారికసత్వాన్ముపగమాత్ నస్వాప్తికపదాభావ నిరూపణం
కృతంఉపాసనాదా వుపయోగాదితి - సోపిత్రివిధః అవ్యాకృతమూ
ర్తామూర్తభేదాత్-తత్రసాధాసావిద్యామూర్తామూర్తప్రపంచబీ
జశక్తిరూపాతవిజ్యతేపి తస్మిన్పుత్రానిపుత్రమానత్వేన తద్వాచ్యజైత
న్యతత్సంబంధజీవశ్వరవిభాగ చిదాభావైః సహనాదిత్వాదవ్యాకృతమి
త్యుచ్యతే అయంచావ్యాకృతపదాభావశ్వరోపాధిః- సాచ స్వయంజ
డాప్యజడేన చిదాభాసేనోజ్వలితా పూర్వపూర్వ సంసారజీవకర్మ
ప్రయుక్తాసతీశబ్దస్పృశరూప రసగంధాశ్శృంగాన్యాకాశ వాయుతేజో
జలపుథివ్యాఖ్యాని పంచమహాభూతాని జనయతి- తత్రపూర్వ పూర్వ
భూతభావాసన్నాయోఅవిద్యాయాఉత్తరోత్తరం ప్రతికారణత్వాత్
పూర్వపూర్వభూతగుణానా ముత్తరోత్తరభూతేష్వనుప్రవేశఃఏవమవి
ద్యాత ఏవాంధకారో విధావరూప ఏవావరణాత్కా చాక్షుష జ్ఞాన
విరోధే ఆలోక నాశ్యశ్చ యుడితి మహా విద్యుదాదివదావి భావతి
తిరోభవతి చైతి సిద్ధాంతః సంసారహేతుదేహూపాదానత్వా భా
వాచ్చ- శ్రుతిఘనసృష్టిప్రక్రియాయామామూర్తతత్త్వవిరోధః దికాగ్ర

తాత్పర్యముఁజేకత్వాత్సక్తౌ ఆకాశస్యైవదిగ్భవహారజనకత్వాత్దిశః
 శోత్రమితి శ్రుతేచ్ఛకాలస్త్వవిద్యైవతస్యా ఎవసర్వాధారత్వాదితా
 నిచసూక్ష్మన్యపలచీకృతాని పంచమహాభూతాన్యమూతాఖ్యానికార
 ణైక్కాశస్త్వరజస్తమోగుణాత్మకాని సశ్చాంతశః ప్రాధాన్యేన జ్ఞానక్రి
 యాశక్త్యాశ్చకమేకంస్వచ్ఛ్రవ్యం చిత్తీయాపమివమిలిత్వానజయంతి త
 స్యసజ్ఞానశక్తిప్రధానాంశాంతఃకరణం తచ్చబుద్ధివేదనభివద్విభోచ్య
 తెక్రియాశక్తిప్రధానాంశః ప్రాణః సచ పంచధాపాణోపానోవ్యా
 నదిదానస్సమానభితి ఎవమేకైకధూతేభ్యోజ్ఞానక్రియాశక్తిభేదాత్ ప్ర
 త్యేకమింద్రియద్వయంజాయతేఆకాశాచ్ఛ్రీతవాచోవాయో స్త్వక్పా
 ణీతేజసః చక్షుఃపాదోద్భోగసనపాయూపుధివ్యాఘ్రాణోపస్తాఅ
 త్రోతేజోమయీవాగితి శ్రుతేనైజసివాక్ పాదస్తుభస భితికచిత్ శబ్ద
 వ్యుబజకేంద్రియత్యైవశోత్రీవద్వాచోనాభసత్వం - పాదచిత్త్యా
 చక్షుషఃస్వాస్థ్యైవతానాచక్షువతత్వాదస్యాపితేజసత్వమితియు క్తము
 త్పశ్యామఃతేజోమయశ్చశ్రుతిస్తు మనసః పంచధూతకార్యస్యాపి అన్న
 మయత్వశ్రుతిరివతదుపకార్యతయావ్యాఖ్యేయా మనసశ్చ పంచధూత
 గుణగ్రాహకత్యైవ తస్యోత్పయా త్పంచధూతాత్మకత్వమిత్యుచేత
 తేవతేమామధిష్ఠాతారోచేవా అవిజ్ఞానక్రియాశక్తిప్రధానాదిగిగ్నివా
 తేంద్రో అదిత్యదిష్టావరుణ మితౌఅగ్నిప్రజాపతీతత్రేజ్ఞానశక్తిసమష్టి
 రంతఃకరణం క్రియాశక్తిసమష్టిప్రాణఃశబ్దస్వరూపరసగంధగ్రాహ
 కాణిశోత్రీత్వకృతూరసనఘ్రాణాఖ్యానిపంచజ్ఞానేంద్రియాణి త్వక్ప
 త్కుషీన్యగ్రాహ్యగుణాశ్రయంద్రివ్యమగ్నిష్టోతః శోత్రీమపి చక్షుర్వ
 త్గత్వాగ్రాహకంవచనాదానగణివిసగాణాంరజనకాని వాక్పాణిపా
 దపాయూపస్తాఖ్యానిపంచకమేకంద్రియాణి ఎతచ్చస్త్వం మిలిత్వా స
 ప్రదశకంలింగంజ్ఞానశక్తిప్రాధాన్యేన హిరణ్యగభాభితి క్రియాశక్తి
 ప్రాధాన్యేవదసూత్రమితివోచ్యతే అయమమూతకపదార్థః కార్య
 త్వాద్యవ్యష్టా సమష్టాచ జీవోపాధిరేవ తానిచ తధాధూతాని భూ

తానిభోగాయతనం శరీరంభోగ్యంచవిషయమంత రణభోగం జనయతు
మశక్తువంతీ జీవకమప్యాయు క్తత్వా త్స్థైర్యాయ పంచీకృతాః భవం
చిత్ర ప్రత్యేకంపంచధూతాని ద్విధావిభజ్యంతే తత్రైకైకాభాగ శ్చ
తుర్థావిభజ్యతే తద్భాగచతుష్టయంచ స్వభాగం విహాయతరధూత
చతుష్టయార్థభాగ ప్రవిశతీతిస్వప్యాభాగ నేతరేషావష్టమభాగ
నంచపంచీకరణాన్మౌనై ప్యాధిక్యాదాకాశాది శబ్దప్రయోగః అత్ర
చత్వీశం త్రివృతమేకై కాంతరవాణీతి శ్రుతేన్ద్రియగుర్వత ఉపదె
శాదితి సూత్రాచ్చ త్రయాణామేవమేలనప్రతీతేశ్చత్రివృతగురణమేవక
చిన్మయంతే తేవిషయధికరణన్యాయేనై వనిరాకృతాః తథాపి తైత్తిరీ
యకే తస్మా ద్వావతస్మా దాస్మనప్రకాశ స్సంఘాత ఇత్సాది శ్రుతేః
భాందోగ్యేతయాణాంతేజోధిన్నానాంస్పష్టిశవజేష్యయోరుపసంహ
రస్తైజసః ప్రాధమ్యపదార్థధర్మాదేక్షయా ఆకాశవాయు పదార్థ
యోర్భూతీయస్త్వాచ్ఛాందోగ్యైఃవిజ్ఞానై న సర్వవిజ్ఞాన ప్రతిజ్ఞానాదా
కాశవాయోర్వరణేతనయోబ్రహ్మకార్యస్యోప్యావశ్యవాద్యత్వాత్ తత్ర
పంచానామేవమేలనైశ్వర్యవశవత్వాదువాదేన త్రివృతగురణోపపత్తేత్రి
వృతమేవేతికల్పనాయాంవాక్యభేదప్రసంగఃత్రివృతగుర్వత ఉపదేశాదితి
సూత్రం త్వమవాదకత్వాన్న పంచీకరణం న్యాయసిద్ధం బాధితము
శ్చసా శేమేలనప్రతీతిశ్చ శరీరాదా పంచానామవశిష్టేనపంచీకృతమచ
మహాధూతానీతచ భావ్యవచనం తస్మాదలమనెనానాస్మింతనెనెతిది
క్ తానివపంచీకృతాఃపంచమహాధూతాని మూతాభ్యాఃమిలితైవైకం
కార్యమింద్రియాణా మధిస్థానం భోగాయతన ముత్పాదయంతి తదే
వశరీరముచ్యతే తత్రస్వప్రధానం దేవశరీరంరజః ప్రధానం మనుష్య
శరీరంతమః ప్రధానంత్రియాదిస్తావగాంత. శరీరంశక్యవశరీరస్యపాం
చభౌతికస్యాపి చిత్రరూపస్యైవక్వచిత్ న్యూనాధికభావోభూతానాం
నవిరుద్ధ్యతే ఎవంవిషయాఅపి పంచీకృతైకైకధూతజన్యాశ్చతుర్విశభ
వనాభ్యా ఉద్భవమధ్యాభోభావేన సత్వరజస్తమోప్రధానాః ఎతచ్చ

సర్వం బ్రహ్మాండాఖ్యం విరాడితి మూలకమిహోచ్యతే-అయమాపగ్రహ
 దః సృష్టిక్రమః ఎతద్విపరీతోలయక్రమః మూలకంపంచీకృతపంచమహా
 ఘాత తత్కాయాత్మకం విరాడాఖ్యం పృథివ్యాద్యైకైక భూతల
 యేనామూలే అపంచీకృతపంచమహాఘాతాత్మక హీరణ్యగర్భా
 త్మ్యై స్వకారణేలీయతే సమనైవనందినః ప్రళయః అమూలకంచావ్యాకృ
 తేషు మేశ్వరోవాధా అవ్యాకృతస్యానాదిశ్వేన కారణాభావా న్నల
 యః స్వకారణేనూత్కరూపేనావస్థానంలయఇతితల్లక్షణాత్ అయమేవ
 పాకృతః ప్రలయః బ్రహ్మజ్ఞానాదాత్యంతిక ఉచ్ఛేదస్తావ్యంతికః ప్రల
 యః సచకారణకృమేనైవకారణో భేదాదేవకార్యోచ్ఛేదాత్సర్వంచసృ
 ష్టిప్రలయాదికం స్వప్నసృష్టి ప్రలయమేవ సారమూర్తికమపి వాసనా
 దాధ్యాత్మ్యవహరీక్షమమితి నమాయక త్వేపి తుచ్ఛశ్వప్రసంగః య
 థాచేత్యధ్యాత్మమాకరేవపంథితే జగరణాదివ్యవస్థోచ్యతే ఇంద్రియ
 వృత్తికాదినాథోపలంభో జాగరణం తత్రచమూలకం విరాడాఖ్యం
 భోగ్యంప్రత్యక్షాదిప్రమాణషట్రైణ్యవహీయమాణత్వాత్ తద్వ్యా
 వహరికం విశ్వాభ్యేన జీవేనోపఘజ్యతే సచ దేహేంద్రియాదిషు ప
 వెశాత్ వ్యాపనాద్వవిశ్వ ఇత్యుచ్యతేవిశప్రవేశనే-విశవాస్త్రా ఇతిస్మ
 రణాత్-అత్రయద్యపి విశ్వేనామూలకమవ్యాకృతం చానుమానా ది
 నానుభూయతే తథాపివ్యావహరికంసర్వంవిశ్వేనైవజ్ఞాయతేఇతియ
 మాత్స్థూలశరీరోపాధ్యభిమానిత్వాన్న తస్యవస్థాంతర వ్యాపకత్వం
 శుక్తిరజితాదిజ్ఞానానామ ప్రమాణేః శ్వాతద్విషయస్యా వ్యవహరిక
 త్వేపింద్రియవ్యాపారకావీనత్వాజ్జాగరణత్వోపపత్తిః జ్ఞానోత్పత్తిప్రక్తి
 యారాధస్తామక్తేన ఎవం జాగ్రద్భోగ కమక్షయే స్వాప్నభోగజ
 నకకమోదయేచ నిద్రాఖ్యాయాతామస్యావృత్త్యా స్థూలదేహాభి మా
 నే దూరీకృతేనవేంద్రియేషు దేవతానుగ్రహాభావా న్నివ్యాపార
 తయానైషు విశ్వాపీలనఇశ్యుచ్యతే తథాచ స్వప్నావస్థా తత్కాంతః
 కరణాగత వాసనాని త్త ఇంద్రియవృత్త్యభావ కావీనోథోపలంభః

స్వప్నతత్త్వమునవివ గజతురగాద్యాకారేణ వివరణతే అవిద్యావృత్తి
 వక్షాయతే ఇతి కచిత్ అవిద్యైవశక్తిరజితాదివత్ స్వప్నార్థా
 కారేణపరిణమతే జ్ఞాయతేచావిద్యావృత్త్యేత్యక్యకః షటుశ్రేయానుత్త
 రః అవిద్యాయా ఎవసవతార్థాధ్యానజ్ఞానధ్యానో పాదానత్వేన
 కల్పితత్వాన్మనోగతవాసనానిమిత్తత్వేనచ క్వచిన్మనఃపరిణామత్వవ్యవ
 దేశాత్ ననుతదామనసోద్యుక్తకారపరిణామానభ్యుపగమే ద్రష్టుం
 సంభవేనాత్మనః స్వయంజ్యోతిష్టాసిద్ధిరిహిచేన్న-బహిరంత్రయవృత్తి
 భావేన తదానీంచునసోగ్రాహకత్వాత్ తస్మాదాకారేణైవ తస్మాదగ్రాహ
 కత్వయమాత్ వృత్తికాంతకరణావచ్చిన్నవైవైవస్వస్థపరిమా
 తృత్వయమాత్ తత్రాంతకరణసత్వేపిప్రమాత్రభావఃకమధిష్ఠానంస్వ
 ప్నాధ్యానస్వమనోవచ్చిన్నం జీవచైశన్యమిత్యేకే మూలాజ్ఞానావచ్చి
 న్నం బ్రహ్మచైశన్యమిత్యపరే - కింశ్రేయఃమతభేదేనోభయమపి తథా
 హిజాగ్రహ్యో భేదస్వప్నభగ్నిమ నివృత్తిస్యస్యపమాదధిష్ఠానజ్ఞానాదేవ
 చభగ్నిమనివృత్తైరబ్రహ్మచైశన్యస్యచాధిష్ఠానత్వేనసారః శాయాంశ్చై
 నాభావాత్ జ్ఞానైవానసవత్ ద్వైతవిప్రుతై నకాగ్రహ్యోధాత్స్వప్నవిప్రు
 త్తిఃస్యాత్ సహికతేతివ జీవకత్వేన్మనుతే- అకాశాదిప్రపంచవత్
 సవకసాధారణ్యపత్తేశ్చైవమూలాజ్ఞానావచ్చిన్నం బ్రహ్మచైతన్య మధి
 ష్ఠానం ననుజీవచైతన్యస్యానావృతత్వేన సవకధాభాసమానత్వాత్ క
 థమధిష్ఠానత్వంసత్యం తత్రాపిస్వప్నాధ్యానానుకూలవ్యావహారిక సం
 ఘాతభానవిరోధ్యవస్థాజ్ఞానాభ్యుపగమాత్ స్వప్నదశాయాం చాహం
 మనుష్యుఃకాంతిప్రాతీతిక సంఘాతాంతరభానాభ్యుపగమాత్ శయ్యా
 యాంస్వపామితిశయ్యాంతరవచ్చాన సామగ్యభావశ్చక్షుల్య ఎవనన్వ
 హం మనుష్యుఃకాంతిప్రాతీతిక సంఘాతజ్ఞానస్య ప్రమాణజన్యత్వా
 త్కథమజ్ఞానవివరణకతా- అవస్థాంతరాన్యధానుపపత్త్యా తత్రాన్య
 సుమప్తావస్థిస్వప్నబాధః జ్ఞాన మాస్థీయేతతచ్చాక్షం జాగ్రత్వాపత్తే
 రితిచేత్ సాన్యవోచః - స్వప్నావస్థాజ్ఞానస్యైవాంతకరణలయ సహ

తస్యనుమప్రియాపత్వా న్నతత్రతద్భాధఃకాగరణేతు మిదైర్భవస్వప్నై
 భాదిత్యనుభవాదహమితి జ్ఞానస్యప్రమాణాజన్యత్వేపి యథార్థకత్వా
 శ్చరీరాదిజ్ఞానస్యచ ప్రమాణజన్యత్వా దవస్థాజ్ఞానవిరోధిత్య మనుభవ
 సిద్ధంవిశేషాజ్ఞానంతు నప్రమాణ వృత్తిమంతరేణ నివర్తతే సాక్షీణ
 శ్చావిద్యా నివర్తకత్వాభావా దజ్ఞానసాధకత్వే నై శధర్మిగ్రాహక
 మానేసిద్ధిరితి నకంచిదవద్యంయావంతిజ్ఞానానితావంత్యే జ్ఞానానీతిచా
 ప్రగమాత్ శు క్షిప్తానేనైవ వ్యావహారికసంఘాత జ్ఞానేనాజ్ఞానని
 వృత్తావపిభునరపిక దాచిద్రజితభృమవ స్మస్వప్నాధ్యాసా నుపపత్తిరి
 తి జీవచైతన్యమేవాధిష్ఠానమితపక్షేనకోపిదోషః. నుదాతునబ్రహ్మజ్ఞా
 వాదేవాజ్ఞాననివృత్త్యుపగమః తదారజ్ఞానందంబభిమేణ సర్వభృమే
 తిరోధానవదధిష్ఠానజ్ఞానాభావేపి జాగ్రద్భృమేణ స్వప్నభృమ తిరో
 భావోపపత్తే బ్రహ్మచైతన్యమేవ స్వప్నాధ్యాసోపాదానమితి పక్షే
 తినకచ్చిద్దోషఃప్రతిజీవం స్వప్నాసాధారణ్యంతు ఘనోగతవాసనానా
 మసాధారణ్యాదేవమనోవచిన్మం బ్రహ్మచైతన్యమేవాధిష్ఠానం ఎతస్మి
 న్నపిపక్షేవస్థాజ్ఞానస్యావరకత్వాంగీకారా న్నకాప్యనుపపత్తిః అతఏ
 వకాస్త్రేమక్యచిత్తభావ్యపదేశఃఎనుమనోవచిన్మచైతన్యస్యాధిష్ఠానత్వే
 అహంగజితత్వాద్యహంకారసామాన్యార్థికరణ్యేనగజప్రతీతిస్యాత్ ఇదం
 రజితమితశు క్తిసామానార్థికరణ్యేన రజితప్రతీతివత్ నన్వయంగజితతిబ్ర
 హ్మచైతన్యస్యాధిష్ఠానత్వపక్షేగజితత్వాకారై వప్రతీతిఃస్వాప్నన్వయంగ
 జితతితత్రాపిదంకారాస్సదీర్ఘాతబాహ్యధావస్యసమానత్వాదితి
 దెన్నలద్యపక్షేఅహంకారస్యశు క్తివదధిష్ఠానావచ్ఛేదకత్వాత్ శు క్తిర
 జితమితివదహంగజితతి నభిమాకారప్రసంగఃఅహమితిజ్ఞానస్యేయంశు
 క్తిరితిజ్ఞానస్యేవ భృమవిరోధిత్యాదిదమంశస్యచ భృమావిరోధినఎవ త
 త్రాభానామ్యుపగమాత్ స్వప్నేతు గజితత్వాకారవదయమిత్యాకారో
 పకర్తవ్యతవ ఉభయాకారబాధే ప్యధిష్ఠానభూతచైతన్యస్యాబాధాన్న
 శున్యవాదప్రసంగః కాగ్రద్భావామపిశు క్తికంకారవిలక్షణస్య ప్రా

తీతికన్యైవరజితేదంకారస్య భావాభ్యుదయోచ్చ అధ్యస్తమేవహి ప
రిస్ఫురతిభామిష్యతీన్యాయాత శుక్తేదమంశభాసపక్షేపి నెదవంశసత్య
త్వమధ్యాసైప్రయోజకం కిం వృధిష్టానసత్యత్వం అధిష్టానంచక్రజ్ఞా
నంశుక్తిచైతన్యమితత్రాపినాక్షిచైతన్యం పృథువీవేద్యం వాచితం త
స్మాన్నపక్షుద్వయేపికాప్యనుపపత్తిః అత్రాన్వాప్తికిపరాధకభౌక్తా తై
జసభ్యుత్పత్తిః పితృభ్యుత్తేజః ప్రధానకన్యత్ అదిత్యాచ్యోకిరతిరే
ణాపిధానకత్వాదితవా- ఏవంజాతత్స్వన్నభౌగద్వయేనత్ర లంకన్యజే
వస్యతదుభయకారణ కర్మక్షయే జ్ఞానశక్తిగ్రహచ్ఛిన్నస్యసవాసనస్యాం
తాకరణ్య కారణాన్మనోవస్థాననతిత్రామస్థానంసుప్రవృత్తాకారణ
మాత్రోపలంభకసుమప్తిఃత్రాజగత్స్వన్నభౌగ్యపచార్థజ్ఞానాభావేపి
సాక్ష్యాకారం సుభాకారమచస్థాజ్ఞానాకారంచాపిద్యావృత్తిత్రయమ
భ్యుపేయతేఅహంకారాభావాచ్చ నైకాపక్షిష్టావృత్తిః సుమప్రభా
వప్రసంగాత్ అహంవృత్తియాన్వేషం లంభన్యాభావాన్నప్రలయేన
వ్యాప్తిః తత్రాకల్పనావీజాభావాత్ - ఇహచసుఖసుఖమన్వాన్నం న
కించదవేదిషమితి సుప్రోద్ధితస్యసరామర్కాత్ అనుభవపరామర్కామపప
త్తిః అంతఃకరణోపరమకాంతం లంభవజన్యత్వాచ్చ నతత్త్వల్లేఖాభావేపి
స్తరణత్వానుపపత్తిస్తరణేత్తోల్లేఖనీయమభావాచ్చ జాగ్రద్గతాయా
మన్వాన్నుత్పత్త్యనుభవానుపపత్తిః లింగాభావేనాశ్రయాసిద్ధ్యాచానుమా
నస్యానంభవాత్ అహంకారస్తూదానసమయ ఏవానుభూయతే సుమ
ప్రావీణీనత్వేన తస్యానుభూతత్వాత్ స్మరణానుపపత్తిః మఖప్రతిలిం
బాశ్రయేదపకాణే జపాకుసుమలౌహిత్యాధ్యాసోక్తం మఖుతత్రాతి
తివదహంకారాశ్రయ సాక్షిచైతన్యాశ్రయత్వదహమన్వాప్తమితిసా
మానాధికరణప్రతితి ర్మత్తనంహంసుఖేతివదాశ్రయతియా స్మరణం
శయవిహ్గయాయాచౌ సాక్షిచైతన్యాశ్రయత్వనియమాదహంకారస్యచ
ప్రమాణబద్ధజ్ఞానాశ్రయత్వనియమాత్ ప్రమాత్వేనైవతతాకర్మశా
వభేదాత్ అహంకారత్వవచ్ఛేదనచావిద్యాయావకారణత్వాత్ అహంవా

నాస్తవాక్యాదిజ్యపరోక్ష విభిమోష్యనిద్యావృత్తిరేవేత్యభ్యుపగమో
 వేదాంతవిదాం - తత్రాంతఃకరణవృత్తిజవకసామగ్రీసంభవేప్రమా
 త్యాభావాపరాధేనాంతఃకరణస్యా సామర్థ్యాత్ నామాదిభుట్రప్త
 ధ్యాసస్తు ఇచ్ఛాధీనతయా భ్రమప్రమావిలక్షణా మనోవృత్తిరేవ కా
 మాదివత్ తదుక్తం అతవచూచనాజన్యత్వా చ్ఛాసీక్రయైవసానక్షాన
 మితిఎతేనకరణస్యాపి మనోవృత్తిత్వం- వ్యాఖ్యాతం వ్యాఖ్యారూపేణ
 వ్యాపక స్రసంజనాత్మకస్య తస్యేచ్ఛాధీనతయా భ్రమప్రమా విలక్షణ
 త్యాదితి- అతవచమననిధిధ్యాసనసహితే శ్రవణాఖ్యై వేదాంతవాక్యవి
 చారైశ్రోతవ్యాయంతవ్యేనిదిధ్యాసితవ్యైత్యాదిధిరుపపద్యతేకస్యవతు
 ర్విధాన్వయ వ్యతిరేకాదికరణరూపత్వాత్ ధృక్స్వాప్యయవ్యతిరేకః
 సాక్షిసాక్ష్యాన్వయవ్యతిరేకః అగమాచాయ తవవ్యవస్థయవ్యతిరేకః
 దుఃఖిపరమ ప్రేమాస్పదాన్వయ వ్యతిరేకఇతి అనువృత్తవ్యావృత్తాన్వ
 యవ్యతిరేకాపిపంచవః ఎతద్వ సర్వేహం వేదాంతానుకూలతరణ
 చాచతుర్థక్షణే మీమాంసా ప్రతిపాదితాచా ముపలక్షణ మిత్వ
 ధియుక్తాః విస్తరస్తు వేదాంత కల్పలతకాయా మనుసంధేయః తదే
 వం సుషుప్త్యకథాయా మస్యానందభోగ స్తద్భోక్తావ సుషుప్త్యధి
 మానిపాజ్ఞ ఇత్యుక్త్యత్ ప్రకషేణాజ్ఞ త్వత్తదానీవిశేషావచ్ఛేదా
 భావనప్రకృష్టజ్ఞ త్వ ద్వాసదాచాంతఃకరణస్యలయే పితత్సంసారై
 ణావచ్ఛేదాన్వజీవాభావప్రసంగానవా స్వాజ్ఞాపత్తిః ఈశ్వరాభేద
 ప్రతిపాదనంచ శరీరేంద్రియాద్యభిమానరహితత్వే నోపచారాత్ త
 త్సంసారస్యకః సమస్తకారణత్వేన సాక్ష్యాశ్చితకార్యోపాదాన కో
 భావప్రవేశాన్నతస్యేవ సాక్షిభేదః జాగరణైత్వంతఃకరణస్యప్రేమా
 త్యాశ్చిత కార్యోపాదానకోటా ప్రవేశాత్తస్యేవ ప్రేమాస్యభేదఏవ
 సాక్షిభేదచాధికోపాధివిషయస్య ప్రేమాశ్చత్వాన్న ప్రతినంధానా ను
 పపత్తితి ప్రేమాస్యమానప్రభేదేపి ప్రతిజహంనభిద్యతే సాక్షివాహ్య
 భేదవద్యస్మాత్తస్మాదాగ్నేత్యుక్త్యతేతతః వ్యభిచారోమిథో యద్వత్ప్రే

మాత్రాద్యైస్ససాక్షికైఃసర్వమాత్రాద్యభావాథా సాక్షిత్వాన్న తథా
 శ్చౌవభివాతికకారపాదై వ్యవహారదశయామపి సాక్షిభేదనిరాక
 రణాత్ సుషుప్తాతదభేదకల్పనంకేషాంచ స్వహామోహావత్యవధేయం
 ననుదుఃఖమహమస్వాప్నమితికస్య చిత్పరామశాత్ సుషుప్తాదుఃఖా
 నుభవోఽప్యస్తునతదానీందుఃఖసామగ్రీవిరహాత్ సుఖస్యచాత్మ స్వరూప
 త్వేననిత్యత్వాత్ శయ్యాదెరసమీచీనత్వేనచ దుఃఖమిత్యుపచారాత్ దుః
 ఖమహమస్వాప్నమితిప్రత్యయోపపత్తిః అథవావస్థాశ్శ్రియస్యాపితై వి
 ధ్యాంగీకారాత్ సుషుప్తావపిదుఃఖముపపద్యతే తథాహిపక్షానంకా
 గ్రజ్జాగ్రత్ శుక్తిరజితాదివిభ్రామోకాగ్రత్స్వప్నఃశ్రమాదివాస్తభిభా
 వోకాగ్రత్సుప్తిఃఏవంస్వప్నైమంత్రాదిప్రాప్తిఃస్వప్నకాగ్రత్స్వప్న
 పి స్వప్నామయాదృష్టభిబుద్ధిః స్వప్నస్వప్నః! కాగ్రద్దశాయాం కథ
 యితంనశక్యతే స్వప్నావస్థాయాంచయఃకంచినను భూయతేతత్స్వ
 ప్నసుషుప్తిః ఏవంసుషుప్త్యవస్థాయామపిసాక్ష్యకీయా సుఖాకారా వృ
 త్తిః సాసుషుప్తికాగ్రత్ తదనంతరం సుఖమహమస్వాప్న మితి ప
 రామశాః తత్రైవయారాజసీవృత్తిః సాసుషుప్తిస్వప్నఃతదనంతరమే
 వదుఃఖమహమస్వాప్నమితిపరామశోపపత్తిః ఏవంతామసీవృత్తిఃసు
 మప్తిసుమప్తిః తదనంతరంగాథంమూఢోహమానమితిపరామశాయ
 థాచైతత్తథావాసిద్ధవాతికామృతాదౌస్వప్తం ఏవమధ్యాశ్శ్లం విశ్వః
 అధిభూతంవిరాత్ అధిదైవంవిష్ణుః అధ్యాత్మంజాగ్రత్ అధిదైవంపా
 లనం అధిభూతంసర్వగుణః ఏవమధ్యాశ్శ్లంతైజసః అధిభూతంహిరణ్య
 గభాః అధిదైవంబ్రహ్మ అధ్యాశ్శ్లంస్వప్నః అధిదైవంస్మృతిః అధి భూ
 తంరజోగుణః ఏవమధ్యాత్మప్రాజ్ఞః అధిభూతమవ్యాకృతం అధి నై
 వంకుద్రం అధ్యాశ్శ్లం సుషుప్తిః అధిదైవంప్రలయః అధిభూతంతమో
 గుణః ఏవమధ్యాత్మాభూతాది దేవానామకత్వాత్ ప్రణవావయవ
 త్రయసహితానాముపహితానామేతేషామైక్యోపాసనయా హిరణ్య
 గభాలోకప్రాప్తిః అంతఃకరణశుద్ధిద్వారాక్రమముక్తిశ్చ ఏతత్సహా

పాధినిరాకరణేనసాక్షిచైతన్యమాత్రజ్ఞానెతు సాక్షాదేవమోక్షభి-త
 దేవంత్రయాణామప్యవస్థాత్రయసహితానాం విశ్వజైజనప్రాజ్ఞానామ
 విద్యాశ్శక్త్యాద్ధృత్యైవమిథ్యాత్వాదనుపహితః కేవలః సాక్షీతురీ
 యాభ్యోహమస్మీత్యథః ఏవం వ్యవహారతః సర్వవ్యవస్థోపపత్తేః ప
 రమార్థతః కస్యాపివ్యవస్థాయా అభావాన్నకార్యనుపపత్తిః విస్తరే
 ణస్తేతత్ప్రపంచితమస్తాభివేదాంతకల్పలసికాయా మిత్యుపరమ్యతే॥
 ననుకాగ్రత్సప్తమమప్త్యవస్థాసహితానాంత్రయాకామపీతదభిమా
 నినామిథ్యాత్వాత్తత్సాక్షిణోపిమిథ్యాత్వంస్యాదపశేషాదిత్యాశంక్య
 విశేషాభిధానెనసాక్షిణః సత్యత్వమాహ॥ ౮॥

శ్లో॥ అపివ్యాపకత్వాద్ధి తత్వప్రయోగాత్సర్వతః సిద్ధభావా
 దవన్యాశ్రయత్వాత్ జగదుచ్చమెతన్నమగ్నిం తదన్య
 త్తదేకావశిష్టశ్శివఃకేవలహం॥ ౯॥

నదృష్టద్రోహాగంపశ్యేదిదిసాక్షిణం ప్రకృత్యాతో న్యదాతకమి
 తితుతేసాక్షిణోచ్యతాన్యత్వం సర్వంజగత్తుచ్చం ననుసాక్షిబాధావధి
 త్వాత్ భిమాధిష్ఠానతయాజ్ఞాతత్వాచ్చ తద్భావగ్రాహకా భావా
 చేత్యాద్యను క్రసముచ్చయాథోపశబ్దఃఅథయదల్పంతస్సత్యమితిశ్రు
 తేఃపరిచ్ఛిన్నత్వగుచ్ఛత్వయోః సమన్యాప్తత్వాత్పరిచ్ఛిన్నత్వనివృత్త్యా
 తుచ్చత్వోవృత్తిరిత్యాహవ్యాపకత్వాదితి సర్వంఖల్విదం బ్రహ్మేతి స
 ర్వాస్మిత్వోపశేవదేశకాలాపరిచ్ఛిన్నత్వాదాకాశాదీనాంచ దేశకా
 లపరిచ్ఛిన్నత్వేప్యాపేక్షేః మహత్వేనవ్యాపకత్వోపచారాత్ ననుసర్వ
 వ్యాపకత్వేనసత్యత్వా ద్భావరూపత్వాచ్చాత్మకమితి నివృత్తిరూపః
 నాపిసుఖరూపః సుఖస్యానిత్యత్వేనసాన్యత్వరూపత్వా నుపపత్తేఃత
 ధారాత్మస్వరూపా మోక్షోపురుషార్థక ఏవేత్యాశంక్య నేత్యాహ
 హితత్వప్రయోగాదితిహితత్వంపురుషార్థకత్వంతదేతత్ప్రేయః పుత్రా
 త్ప్రేయోవిత్తాత్ప్రేయోన్యస్మాత్సర్వత్వాదంతరంయదయమాన్యేయో
 వైధూమాతత్సుఖంఏవఏవపరమతనందఃవిజ్ఞానమానందంబ్రత్యాహ్మే

దిభిత్సవభిఃతస్యపరమనందరూపత్వపదేశాత్ తస్యచనిత్యత్వేపిలోక
 ధర్మజన్యతత్తదంతఃకంఠవృత్తిత్వతదుత్పత్తివినాశోపచారిః అజ్ఞాన
 వ్యవహితస్యచ తస్మాత్ప్రాప్త్యైవజ్ఞానమతాదవిద్యానివృత్త్యా ప్రా
 ప్తినివభవతితితదుద్దేశేముముక్షుప్రవృత్త్యుపపత్తిః అభ్యస్తస్యప్రపంచ
 స్యదుఃఖరూపస్యాధిష్ఠానత్వాత్ సవవాభావఇతి దుఃఖాభావరూపత్వే
 నాపితస్యపురుషార్థత్వాత్ సనుమోక్షేసుఖంసంవెద్యతేనవా-నాద్యః
 తదానీంచేహేంద్రియాద్యభావేన తద్వ్యంజకాభావాత్ వ్యంజకాభావే
 పితత్సంచేదనాభ్యుపగమే సంసారదశాయామపి కథాప్రసంగాత్ నద్వి
 తీయః అపురుషార్థతాపత్తేః జ్ఞాయమానస్యైవతస్య పురుషార్థ
 త్వాత్ అతఏవశరీరాతద్వోజినోరివేదైవ్యమన్వానానాముద్ధార
 ఇతిచేన్నేత్యాహస్తత స్సిద్ధాభావాదితి స్వప్రకాశజ్ఞానరూపత్వాదిత్య
 భేదీయద్యపి సంసారదశాయామవిద్యావృత్తరూపత్వాదాత్మాపరమా
 నందరూపతయానప్రతతేతథాపితత్వవిద్యాయావిద్యానివృత్తే స్వప్రకా
 శతయాస్వయమేవ పరమానందరూపేంద్రకాశతత్వైవ్యంజకాపేక్షా
 నను సుఖస్వప్రకాశజ్ఞానరూపత్వేన నాత్మరూపతా జ్ఞానస్యధాత్వ
 భేదరూపతయా క్రియాత్వేనసాశ్రయత్వాత్ జానామీతిప్రతితే జ్ఞాన
 నమహమస్మిన్యప్రతితేచ్చ తథాచకథమద్వైతవాదఇత్యాశంక్య నేత్యా
 హఅనన్యాశ్రయత్వాదితి - యత్సాత్మాపరోక్షాచ్ఛ్రవ్యాయ ఆత్మా
 సర్వాంతః సత్యజ్ఞానమనంతం బ్రహ్మవిజ్ఞానమానందం బ్రహ్మఇతిత్రు
 తేః స్వప్రకాశజ్ఞానానంద రూపవివాత్సా అతఃకరణతాదాత్మ్యా
 ధ్యాసేనదశద్వైతజ్ఞానాధ్యాసాజ్ఞానామీతిచదాక్రయప్రతితిఃథా
 త్వభేదస్యహత్పత్తివినాశవత్సం చాంతఃకంఠవృత్తేరేవేతి జ్ఞప్తిరూపను
 భిజ్ఞానస్య సర్వాధిష్ఠానత్వే నాన్యాశ్రయత్వా భావా న్నదైవితా
 పత్తిః తేన జ్ఞానసుఖాశ్మక ఆత్మా సత్యస్తచ్చిన్నంబ సవం జగ
 దసత్యమితి సిద్ధం నను సర్వస్య జగత్సుచ్ఛత్వే తన్నివేధే నాత్మత
 త్వప్రతిపత్తిర్నస్యాత్ సహి శశవిషాదం నివద్యతే క్వచిత్ప్రమి

తం క్వచిన్నిషిధ్యతఇతిన్యాయాత్ తథావనిషేధానువప త్యైవనగజత
స్తు చ్యుత్వమితి నెత్యావా॥

స్తో॥నదైకంతదన్యద్విత్తీయంతుత స్యాన్నకాకెవలన్యం న
చాకెవలత్వంసమాన్యంసచామాన్యమదైవతక త్వాతర-
థంసర్వవేదాంతసిద్ధం బ్రవీమి॥ ౧౦॥

ఏకత్వసంఖ్యాయోగిఏకంతదపెత్తబుద్ధిజన్యద్విత్వసంఖ్యాయోగి ద్వి
త్తీయం తతపికాభావేద్విత్తీయంతుతః స్యాత్ ద్విత్తీయంచ త్విత్తీయాదీనా
మత్యుపలక్షణం నన్యకమేవాద్విత్తీయమితీశ్రుత్యా ఏకత్వం ప్రతిపద్యతే
నెత్యాహ నవాకెవలత్వం ఏకత్వంతస్యావిద్యక త్వాత్ యద్యాన్మన ఏక
త్వంశ్రుత్యానప్రతిపాద్యతేతహిప్రత్యక్షాదిప్రమాణవశాద నేకత్వమే
వస్యాదితిన్మైత్యాహనచాకెవలత్వమితి నహనానా స్తికించనఏకమేవా
ద్విత్తీయంఅథాతలదశానెతి నేతిత్యాది శ్రుతిభ్యఃతహిసర్వప్రతిషేధా
చ్యుత్వమేవస్యాదితినెత్యాహనమాన్యమితిఅసన్మైవసథవతిఅసద్భవే
తివేదచేతల స్తిబ్రహ్మేతిన్యైవసంతమనంతతోవిదురితి- సత్యంజ్ఞానమ
నంశంబ్రహ్మనదెవసోమ్యదమగ్రి అసీదిత్యపక్రమ్య వితదాస్మిమిదంస
ర్వంతస్సన్యంసలక్షాతత్వమసీత్యాదిశ్రుతిభిఃసత్యత్వప్రతిపాదనాత్ సర్వ
భగ్నిమాధిష్ఠానత్వాత్సర్వబాధావధిత్వచ్యుతహిసత్యత్వజ్ఞానత్వాదిధ
ర్మవదపిస్యాన్మైత్యాహనచమాన్యమితిఏకమద్విత్తీయమితిపదద్యయేన స
ర్వప్రతిషేధేష్యేవకారణధర్మసన్నిభావాదిధేదాభేద ప్రతిషేధాత్ స
ర్వత్రహేతుమాహ అదైవతక త్వాదితి ద్విధితంద్వితంతస్యభావోద్యై
తంతతుక్తం తాతికే-ద్విధితం ద్వితమిత్యాహు స్తద్భావో ద్యైత
మార్థతఇతి నవిద్యతేద్యైతం ద్విధాభావోయత్ర తదద్యైతమిత్యక్షరా
థః సలిలవికాద్రష్టాద్యైతఇతిశ్రుతేః ప్రతియోగిజ్ఞానద్యైవ లాభవే
నాభావబుద్ధికారణత్వాత్ ద్యైతస్యానిర్వచనీయతాంగికారణప్రత్య
క్షాదివెద్యత్వాన్నిషేధోపపత్తిరీత్యథః తహ్యేతాద్యక ఆత్మాంసులి
నిదాశేనప్రతిపాద్యతామితి నెత్యాహకథం బ్రవీమితికిమాక్షేపే అద్యై

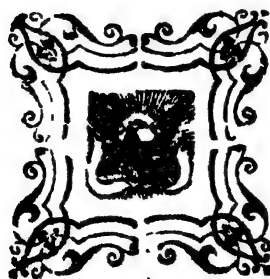
తకత్వైసవాగవిషయత్వాత్ అవదేసనైవ ప్రవాసయతోవాచో నివ
 త్కంఠే అప్రాప్యమనసానహవవిక్షాతే విక్షాతారంవిజానీయాఇత్యా
 దిశ్రుతిభ్యః వాగవిషయత్వే వెదాంతానాంకథం తత్రప్రామాణ్యమిత
 చైత్ అవిషయోప్యాస్యై తదాకారవృత్తిమూతేణ తదవిద్యానివర్తక
 త్వాదిత్యాహ సర్వవెదాంతసీద్ధిమితధాచక్రతుః॥ యస్మామతం తస్య
 మతంమతం యస్యనవేదసిః॥ అవిక్షాతంవిజానతాంవిక్షాతంవిజానతాం॥
 యస్యసానమసుతే యేనాహస్మినోమతం॥ తదేవబ్రహ్మత్వం విద్ధినేదం
 యదిదమువాసతేఇత్యాదేరవిషయత్వ మాశ్చనోదశేయతీతదేవం వే
 దాంతవాక్యజన్యాఖండాకారవృత్త్యా అవిద్యావృత్తాతతరచ్యుతసకలా
 నభేదివృత్తై పరమానందరూపః సకృత్తకృత్కృతభవతిసిద్ధమ్॥

నస్తామితంవ్యాసమశేషమథం రమ్మజ్ఞ సూత్రైరపియోబబంధృ వి
 నాపిత్రైఃసంగ్రధితాఖిలాథం తంశంకరంనామిసురేశ్వరంచ॥ ౧॥ ఆ
 ఘురపిబహ్యథావహ శ్చింతామణిరివ నిబంధోయం । మధుసూదనేన
 మునినావిహితోగుణినాంవినోదాయ॥ ౨॥ యదత్రాసౌప్తవంకించిత్త
 స్మయైవగురోర్నహి । యదత్రాసౌప్తవంకించిత్తద్గురోరేవమేనహి॥ ౩॥ బ
 హుయాచనయామయామలమ్ బలభద్రస్యకృతేకృతోఽబుధః । య
 దదుష్టమిహ స్తియచ్చదుష్టం తదుదారాస్సుధియోవివేచయంతం॥

ఇతిశ్రీపరమహంసపరివ్రాజకాచార్యశ్రీవిశ్వేశ్వరసరస్వతీభ
 గవత్పూజ్యపాదశిష్య శ్రీమధుసూదనసరస్వతీవిరచితః.

సీ ద్ధాం త విం దు స్స మా ప్రః.

ఓంతత్సత్.

శ్రీరస్తు.

శ్రీహయగ్రీవాచనమః.

హస్తామలక ద్వాదశశ్లోక పారిరంభః.

నిమిత్తం మనశ్చక్షు రాదిప్రసృతైః సరస్థాభిలోపాధి రాకాశక
 త్పిఃరనిలోక శేష్టానిమిత్తం యథాయ స్సనిత్యోపలబ్ధి స్వరూపాఽహ
 మాత్మాగం॥ యమగ్నుర్వ్యవస్థిత్యబోధస్వరూపం మనశ్చక్షురాదీన్య
 బోధాన్మోక్షాని ప్రవతంతతల శిష్య నివహంపమేకం- స,॥ ౧ ॥ ముఖా
 భాసకాదర్పణేదృశ్యమానోముఖత్వా త్పుత్ర క్షేప్తవైవా స్తివస్తు । చి
 దాభాసకాధీషుజీవోపితద్వత్- స,॥ ౩ ॥ యథాదర్పణాభావ ఆభా
 సహానాముఖంవిద్యతే కల్పనాహీనమేకం । తథాధీవియోగ నిరాభా
 సకోయః- స,॥ ౪ ॥ మనశ్చక్షు రాదెర్వియుక్తస్సృజంత్యో మనశ్చక్షు
 రాదెమకనశ్చక్షురాదిః మనశ్చక్షు రాదెరగమ్యస్వరూపః-స,॥ ౫ ॥ యఏ
 కోవిభాతిస్వతశ్చుద్ధతాః ప్రకాశస్వరూపాఽపినా నెవధీషు సపివోద
 కస్థోయథాభాసురైః-స, ౬॥ యథా ౭ నైకచక్షుః ప్రకాశారవిర్నుక్రమే
 తప్రకాశకరోతిప్రకాశ్యంతి నైకాధియోస్తదైకప్రబాధః- స,॥ ౭ ॥ వి
 వస్వద్రౌభాతంయథాయథాపమత్తంప్రకృష్టతినాభాతమేవం వివస్వాత్,
 తథాభాతతలభాసయత్యైకమత్తం- స,॥ ౮ ॥ యథాసూర్యవకోప్యనైకశ్చ
 లాశుస్థిరాస్వప్యనన్వగ్నిభావ్యస్వరూపః చలాసుప్రభిన్నాస్వధీష్యైకవివ
 స,॥ ౯ ॥ ఘనశ్చన్నదృష్టిఘనశ్చన్నమరహింయథామన్యతే సప్రభం
 చాతిమూఢః తథాబద్ధవద్భాతయోమూఢదృష్టిః-స,॥ ౧౦ ॥ సమస్తైశ్చవ
 స్తుష్యసుస్యూతమేకస్సమస్తానివస్తూనియంనస్సృజంతి వియద్వత్సదాశు
 మశ్చస్వరూపః-స,॥ ౧౧ ॥ ఉపాధాయథాభేదతానన్మణీనాంతథాభే
 దతాబుద్ధిభేదేషులేపి యథాచంద్రికాదాఽచలెచంతలత్వం తథాచంచ
 లత్వంతాపీహాఽష్టే॥౧౨॥ ఓంతత్సత్.

10888

